

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 26

Barcelona, 8 de juliol del 1938

Preu: 50 cèntims

Darrerament, des de les pàgines de "La Publicitat", comentava d'una manera breu el que Catalunya i la República han fet per salvaguardar el Patrimoni Artístic que els fets de juliol posaven sota la seva protecció i propietat. Per si algú ha pogut creure gratuïtes les meves manifestacions de l'altre dia, quan assegurava que l'esforç que en aquest sentit s'havia fet era digne dels majors elogis perquè es diferenciava d'allò que s'havia vingut fent pels posseïdors anteriors, he cregut interessant

DOCUMENTS DUES CONDUCTES

leu, Fèlix Bilbao dut al Baix Ebre per la dictadura! — perquè coneixíem quelcom de la consumació d'un afer tèrbol, que durant molts dies va mantenir al roig viu l'opinió pública. La censura — sempre la senyora censura! — va impedir-nos aleshores de dir públicament el que nosaltres sabíem. Les denúncies, les veus de protesta que contra els especuladors del tresor artístic aixecàvem, foren ofegades per la mordassa d'una autoritat abusiva.

Posteriorment, però, el 19 de juliol havia de dur a les nostres mans documents que si bé no ens rescabàvem d'allò perdut, venien, quan menys, a comprovar que la nostra campanya responia a l'existència d'un fet consumat. Si el referim avui, no és pas per ganes d'acumular més responsabilitats a una mena de gents, que pel fet d'haver abocat el país a la tragèdia actual ja en tenen prou. Es, si més no, per justificar les nostres acusacions anteriors.

La clerecia de Tortosa, llevat de molt poques i honoroses excepcions, era antitotalitariana per essència. Egoista fins a la exageració. Ningú no es fiava de ningú. Quan vingué la República, com arreu d'Es-

panya, els dignataris de l'església tortosina cuitaren a posar a salvo llurs comptes corrents i la seva riquesa material per mor de fugir de l'acció de la República tan alegrement arribada. I això no era, encara, prou. Malvengueren veritables joies artístiques.

La nostra Catedral representava en el conjunt de la riquesa artística confessional, una part molt important. A banda de la col·lecció meritíssima de centenars de manuscrits, de joies úniques en orfebreria, tals com el còlzer i copó del Papa Luna, la Creu de Montcada, les arquetes àrabs, de dotzenes de quadres de pintura d'autors celeberrims, existia una col·lecció interessant i valuosa de tapissos que era l'orgull dels catòlics de la localitat quan

bisbat de Tortosa es venia per tres-centes vint mil pessetes a l'estranger, quatre dels millors tapissos de la Catedral. Valent-se d'un agent molt ben situat en el Ministeri d'Estat, la venda fou "legalitzada" expedint-se cap a Itàlia per la duana d'Irun els esmentats tapissos, dels quals en publicàvem a continuació els gravats respectius. Es clar que aquestes fotografies no ens dirien res si no disposéssim dels noms dels que autoritzaren el compromís de venda, com així mateix del document original que casualment vingué a les nostres mans procedents de l'arxiu catedralici.

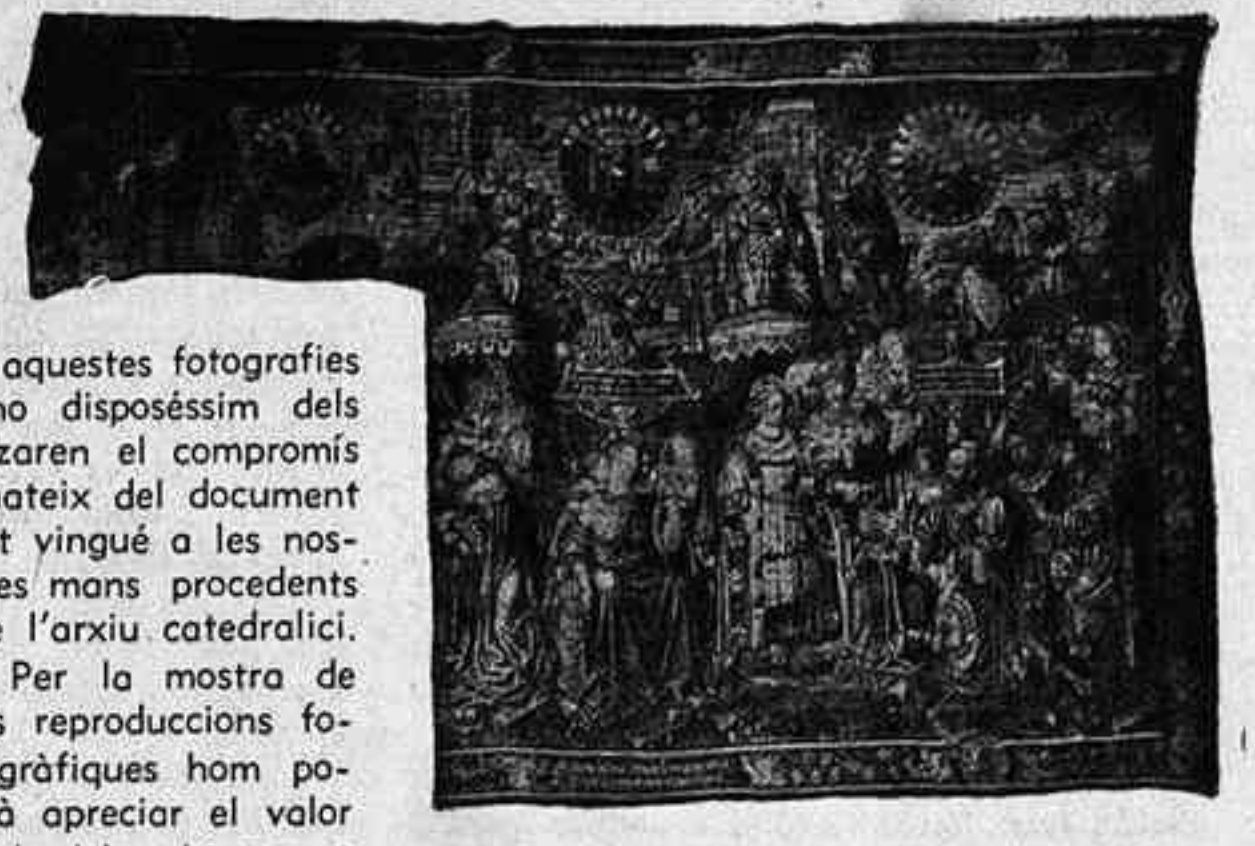
Per la mostra de les reproduccions fotogràfiques hom podrà apreciar el valor real dels objectes, i per contra, el negoci que la venda va proporcionar als compradors. Ens imaginem, però, que aquest valor real i autèntic fou camuflat — com diríem ara — per evitar el satisfer uns drets de duana més crescuts, i — per què no? —, per evitar que la República hagués pogut sospitar la realització del veritable negoci que l'operació representava. I encara creiem més. Sospiro que el veritable valor, seria cobrat posteriorment, quan la mercaderia, posada a salvo de les urpes de la República, arribada a Itàlia, l'a-

gent d'enllaç en faria present al comprador a canvi de la prima corresponent. Podríem anar citant altres operacions per l'estil. A la nostra comarca n'hem trobat un bon rastre. Avui, per avui, però, ja en tenim prou amb aquesta mostra. Si l'hem transcrita ha estat més per posar de manifest una i una altra conducta, que no pas per ganes de satisfer una vanitat d'investigació. Ens agraden les coses clares, i oi més, quan tenim la certesa que si hi havia lloc, encara se'ns demanarien



d'insistir-hi des de "Meridiana", però aquesta vegada amb l'exemple viu de documents que justifiquen una i una altra conducta. Deia jo, responent a unes acusacions de la premsa facciosa, que, pel que sembla havien impressionat els entesos d'enllà de les nostres fronteres, que la riquesa artística i espiritual agavellada a mans d'uns usdefruïtars gasius — quan no egoistes — havia estat respectada íntegrament per les masses revolucionàries. Prescindint de símbols i no atrets els "recuperadors" per cap mena de guany material ni d'interès propi; no pot dir-se una cosa semblant d'aquells que abans del moviment n'eren, als ulls de tothom, els propietaris. I n'és la prova, els documents que, sense cap afany de rabejar-nos-hi publiquem a continuació.

En les grans solemnitats religioses eixornaven els retaules de la Seu. Doncs bé. Pocs mesos després de venir la República, el



comptes de la desaparició d'uns tapissos que al encarregar-nos del servei ja havien fugit camí d'Itàlia.

J. CID I MULET

trilitzadora, democràtica, absolutista, catòlica, lliurepensadora, unitària, federal, individualista, estatista, autonomista, imperialista, sense deixar d'ésser catalana." La seva concepció responia a la teoria del catalanisme pur; Prat de la Riba, ben al contrari dels seus mesquins seguidors, no renegava de cap estructura polític-social que pogués encarnar una Catalunya lliure, sinó que, al revés, les acceptava totes, però bé que estava enquadrat en una determinada doctrina, mentre Catalunya recuperés la llibertat perduda. Tot el catalanisme anterior a la dictadura de Primo de Rivera es trobava definit per les paraules de Prat de la Riba; els catalanistes pensaven només en Catalunya i volien simplement la llibertat de Catalunya. Les doctrines d'altres homes — Almirall, Martí i Julià, el mateix Pi i Margall —, eren oblidades amb facilitat i adquirien un reduït nucli de partidaris.

Els horitzons, avui, s'han esbargit. Els determinants econòmics pesen fortament, i només poden ésser deixats de recó per idealistes si és no és illusos. Una Catalunya lliure mancada de contingut no pot interessar-nos. Som catalans, però també som homes i formem part de la comunitat mundial. D'una Catalunya feixista en renegariem amb totes les nostres forces i seria per a nosaltres tan estranya com el pitjor règim d'opressió que poguessin establir uns invasors.

Els catalans d'avui — la gran majoria dels catalans, la unanimitat dels catalans dignes —, senten profundament l'amor al país i estarien disposats als majors sacrificis en defensa de la seva llibertat; el catalanisme que abans, gràcies als tripijocs d'uns aprofitadors, era patrimoni d'uns quants, avui és un sentiment comú de tots els catalans. Tothom té consciència de la condició de nacionalitat de Catalunya i coneix les seves peculiaritats que li donen una personalitat viva i acusada; tothom sap que sense la llibertat de Catalunya com a poble no podria existir la llibertat dels catalans. El nostre catalanisme no admet altres límits que els que es puguin desprendre de l'exercici del dret d'autodeterminació.

Els catalans podem pensar diferentment, però el moviment feixista espanyol ha permès de formar aquest sentiment esbandid i sa del catalanisme que constitueix un punt de contacte comú; el dia de demà, alliberats d'angoixes portades per la guerra, voluntàriament units al conjunt de pobles hispànics, podrem, en forma democràtica, fer sentir les veus de cadascú per a predicar al nostre poble les respectives doctrines político-socials. Cal, de moment, salvar Espanya de la invasió i aixafar l'enemic que ha desencadenat la guerra damunt el nostre sòl. Després, serà l'hora de poder posar, pel bé de Catalunya, pel bé de la República espanyola, gosariem dir pel bé del món sencer, el profund sentit progressiu del nostre catalanisme actual.

J. ROURE-TORENT

EL CATALANISME EN L'ACTUALITAT

Perdudes les llibertats nacionals — de dret el 1714, de fet molt anteriorment —, Catalunya restà sotmesa a un fort estat de decadència moral, que havia de perdurar encara llargues anyades; l'adveniment de la dinastia borbònica abassegadora de les llibertats, de les riqueses i del patrimoni de Catalunya, significa la submissió política material del nostre poble, però, malgrat la dignitat dels ciutadans acabillats per Rafael Casanova que defensaren la pàtria, la realitat era que Catalunya feia temps que es trobava castellanitzada. Costà de forjar el ressorgiment. Els esforços realitzats per homes exemplars tenien, de moment, èxits poc falaguers.

Catalunya, tanmateix, es deixondí. Va ésser obra de poetes, d'escriptors, el desvetllament de la catalanitat, del qual es derivà el catalanisme polític. Si per una banda el despertar de la consciència nacional es produeix sempre a impulsos del sentiment i no de la raó, és natural que el catalanisme fes eclosió sota una forma sentimental a ultrança. Aquesta característica del catalanisme havia d'ésser la seva nota predominant durant moltes dècades; els moviments renovadors, pels maneigs hàbils de la monarquia espanyola, entraven retardats, i, altrament, aquells que monopolitzaren la política catalanista es donaren manya, més tard, a apartar-ne els obrers i les masses populars per tal de poder convertir llur apostolat en un clos de defensa d'interessos classistes. El catalanisme, mentre els qui se n'havien erigit mentors feien "la seva política", era una manifestació d'amor a tot allò tradicionalment català, un desig d'apartar el que era foraster i, també, una exaltació un poc xiroia que s'aconcentava amb èxits més o menys subversius, ballades de sardanes, celebració de Jocs Florals o ostentació de llacets i flors.

La dictadura del general Primo de Rivera trobà encara, si fa no fa, aquest catalanisme. Però Primo de Rivera, amb la inflor característica del clàssic militar espanyol, va tenir molt poca tàctica; per altre costat, els temps eren uns altres. A Catalunya, com a Espanya, la realitat ens feia tocar de peus a terra. Tothom s'adonà bé que la història, la trajectòria dels

pobles, les transformacions socials, les modificacions en la manera de viure, les reivindicacions de llibertat, en fi, el progrés i la civilització estan determinats per raons econòmiques; per una banda el co-

munisme edificava la U. R. S. S. i per l'altra havia sorgit ja el feixisme. En les eleccions del 12 d'abril del 1931, el catalanisme havia adquirit ja un sentit humà i el poble s'hi havia incorporat.

Abans, un dels homes definidors i impulsadors del catalanisme, Prat de la Riba — traït després pels seus companys d'ideologia —, va proclamar: "Una Catalunya lliure podria ésser uniformista, cen-



(Foto Godes)

TALAIÀ

EL FEDERALISME A BELGICA

AQUESTS DIES...

Si: aquests dies he remogut dintre del cap, com boles dintre un bombo, noms anglesos, que m'han portat frases, m'han desvetllat pensaments i m'han fet recordar mots. Fou Nelson el que va dir: «La manca de fortuna és un crim que jo no perdono mai». Nelson era un pur anglès, precursor de la «City». Un altre mot, aquest de Smith, que constitueix una pavorosa constatació: «A Anglaterra la pobresa és infamant». Oh precursors d'uns anglesos estetitzadament anglesos, no del tot anglesos, per sort... però precursors d'uns anglesos.

M'aturo davant Johnathan Swift, mestre eminent del diarisme pamfletari. Swift (1667-1745), té un lema ben anglès: «La riquesa és la llibertat». I Swift sosté que, per ampliar la riquesa, cal servir-se de mentides amantades amb aparença de veritat lògica. Realisme? Es clar que sí: realisme. No oblidem que els «Viages de Gulliver, de Swift — llibre de metzines — han pogut comparir amb el «Robinson Crusoe», l'admiració de la mainada. En els «Viages», on tot sembla veritat, no hi ha sinó invenció. El llibre és un model de mentides amb aparença de realitat, de veritat; les ficcions són lògiques i les coses més esglaiants i fantàstiques hi són dites amb la màxima imperturbabilitat d'estil i de convenciment. Els països visitats per Gulliver — països de gegants, de pigmeus i de cavalls, dotats de raó i de noblesa superior als homes —, són països de fauna, tractats amb tal preparació encalmada i amb tal exactitud que, llegint, hom es troba davant de la realitat mateixa.

No oblidem tampoc que Johnathan Swift és l'autor del pamflet: «L'Art de la mentida política». Llegiu: «L'ànima és semblant a un mirall pla-cilíndric; el cantó pla, l'ha creat Déu. El Diable ha tombat l'altra cara i l'ha fet cilíndrica. El cantó pla representa els objectes com són, el cantó cilíndric, per llei d'òptica, representa els objectes vers com objectes falsos, i els objectes falsos com objectes vers. La cara cilíndrica és la que rep més quantitat de raigs visuals. Tot l'art de reeixir en política reposa en el recó cilíndric».

H. G. Wells, ha dit de Johnathan Swift, que fou un «pràctic anglès malalt de spleen filosòfic». Es deu al spleen el que Swift s'allunyés de la política i es tornés pamfletari? És el que em plauria preguntar al gran autor de «Doctor Moreau's Island», influenciat de Swift en aquesta obra. Jo diria que Johnathan Swift, fou un realista molt britànic, ben ficat, encara ara, dintre els «triatos» del conservatisme britànic, un gentleman, fred, tossut, tranquil, que cerca només no errar la coltellada. Quina diferència, quan hom compara el seu pamfletisme de història amb el pamfletisme avançat dels llatins Victor Hugo i Guetzzi!

«Cal sembrar mentides per a poder comprar i vendre mentides amb major profit». Frase també de Johnathan Swift, gran autor canibal d'una correcció anglesa modèlica, i «realista» cent per cent.

Aquests dies...
«PASSEN ELS BARBARS»

El «Comitè Llibertat» de Buenos Aires, ha recollit els poemes de guerra d'Enric Martí i Muntaner: «Passen els Bàrbars».

El benemèrit patriota H. Nadal i Mallol, prologa el recull amb visió justa: «Enric Martí i Muntaner, en els versos que aplega aquest llibret, no s'ha proposat donar-nos una mostra de la seva capacitat creadora d'imatges poètiques. Ell, català abans que tot, s'ha sentit combatent, lleial soldat de la pàtria agredida i, des del primer dia, s'ha llançat al combat amb l'eina que trobà a tret de mà. I la seva ploma ha esdevingut glavi».

La característica més sobresortint dels poemes del magnífic traductor de «Martín Fierro» al català, és l'abrandament i abrandament cal que siguin uns poemes de lluita: les paraules hi són llançades com còdols, com sagetes, com oli bullent; paraules que crepitien, que espeteguen, que fan sang. Enric Martí i Muntaner, no combat des de terra estranya; combat des de la mateixa Catalunya, peu ferm clavat en la Catalunya absoluta que porta dintre del cor.

Els que hem conegut la llunyania, sabem com s'estima el que es nostre. Els accents inèdits que tenen els poemes de guerra, aplegats en «Passen els Bàrbars», es deuen a l'absència que barreja enyoraments i plansys, records i esperances; dintre de la ira que s'ha de xislar, dintre el malson que cal vèncer, esqueixant-lo; dintre la revolta per incomprendibles meselleries. Es un rebuig que plora; un marriment que protesta, dentant-se com un marrax a punt de mossegar; és un enyor que es torna balí i cerca clavar-se.

El fogueral dels poemes d'Enric Martí i Muntaner m'ha fet recordar les flames que espera veure, nit i dia, el guaita de l'Orsetiada, des de la terrassa del palau d'Agamenon. Amb quin apitallament s'ha encès aquesta foguera catalana, nodrida amb sarmets de catalanitat d'ànima, en el cim de muntanyes llunyanes, per a trametre el seu missatge a les muntanyes nostres. «Encara hi vull morir»; «A la Pàtria»; «Hores Eternes»; «L'ànima de Catalunya»; «Els feixistes d'Alcanyis»; «Els joiells de la Pàtria»; «Els Bàrbars», són poemes crinats de foc, tions roents autèntics, manyoc de torxes: verb i esperit descrinant-se i crinant-se en foguera.

I retornem encara a les paraules justíssimes del pròleg posat al llibre per H. Nadal i Mallol: «Martí i Muntaner no s'ha proposat mostrar-nos la seva capacitat poètica, però, a desgrat de la seva intenció purament combativa — poeta per excel·lència tanmateix — ens ha donat uns versos vibrants, xops d'humanitat, que es transformen, per gràcia de la seva inspiració, en substància poètica».

Afegiré — i no res més — un comentari breu al comentari (he dit justíssim), que el ferm lluitador H. Nadal i Mallol fa en el pròleg dels poemes aplegats en el llibre: «Passen els Bàrbars». Tot combat d'esperit és poesia. Sense ésser poetes, ni vos treballarieu per Catalunya, com treballen: combatent, ni Enric Martí i Muntaner ens duria, en ofrena de foc — encesa en cima llunyanera perquè travessi tant i tant onatge — la seva presència de lluitador.

Ai las! Jo a Catalunya no hi tenia ni un pam de terra, ni un casot mesquí, però encara insisteixo nit i dia: torneu-me a Catalunya ans de morir.
Ramon VINYES

Dies enera vam comentar a «La Humanitat» el projecte que un diputat de Bèlgica ha elaborat per establir el règim federal en aquell reialme. Considerem tan important el tema, que després d'haver-ne fet un examen ràpid, proporcionat a l'espai breu d'un article de diari, ens decidim a escriure'n un comentari més extens per a MERIDIA.

Hem dit que el tema és important. Però no direm pas que sigui nou. En la part de la nostra «Història dels moviments nacionalistes» dedicada al moviment de Flandes, ja parlàvem — fa vint-i-cinc anys —, d'una possible solució federal del problema belga.

El projecte alludit tampoc no és el primer projecte federal que hom ha concebut per a Bèlgica. Set anys enera en va ésser elaborat un altre, i n'hi ha d'altres encara. Allò que dona avui especial valor al projecte de Georges Trouffaut — tal és el nom del diputat való que l'ha redactat —, és el fet de venir després de la interessantíssima experiència representada per l'establiment de l'unilingüisme regional a Bèlgica. Aquest fet demostra que el sistema vigent, que superposa la separació lingüística a l'unitarisme polític, no ha resolt tampoc en una forma satisfactòria el problema d'aquell Estat. Un problema que és alhora polític, social, lingüístic, ètnic i espiritual.

«En què consisteix l'unilingüisme regional? Consisteix en l'adopció de la llengua de cada regió com a sola llengua normal en les seves funcions públiques de caràcter general i local. En virtut d'aquest sistema, derivat del principi de la territo-

rialitat de les llengües, a les dues regions belgues — Flandes i Valònia —, la llengua oficial de l'administració, de l'ensenyament, dels tribunals i de l'exèrcit, és la pròpia de cada regió. Per a l'aglomeració de Brusselles, que és lingüísticament barrejada, hi ha un règim especial de caràcter bilingüe.

L'unilingüisme regional establert a Bèlgica en aquests últims anys (i que presenta alguns punts a resoldre relatius a l'exèrcit) vingué després d'un assaig de bilingüisme general. Quan en un Estat on són parlades llengües diverses, es vol establir entre elles la igualtat de drets, hi ha dos camins: el de reconèixer a totes els mateixos drets en tot el territori de l'Estat (multilingüisme general) i el de reconèixer a cada llengua la primàcia davant el territori propi (unilingüisme particular).

El sistema bilingüista no va satisfer als valons. Aquests, que són de llengua francesa, s'havien resignat a la cooficialitat del flamenc a Flandes, país que abans estava sotmès, dins l'Estat belga, a l'oficialitat única de la llengua francesa. Però els flamencs van trobar que si el francès era cooficial a Flandes, el flamenc també ho havia d'ésser a Valònia. Defensaven, doncs, amb plena lògica, el principi de la reciprocitat. «O cada un dels dos països — deien — ha de tenir com a única llengua oficial la llengua pròpia, o tots dos han de tenir com a cooficials les dues llengües».

Cap dels dos termes d'opció no plaia gaire als valons. Posats en el cas de triar, van triar l'unilingüisme particular.

LA DEFENSA DEL SENY I DE LA CULTURA

Hi ha temps en què bona partida de gent és presa d'un apassionament encagador. Sembla que els homes perdin l'ús de la raó. Ara som en un temps d'aquests, de veritable amènicia.

Cal lluitar fermament contra l'ambient torbador. Cal invocar continuament, com una defensa, el retorn als principis elementals i clars del seny. Temps a venir serà una vergonya que els hagin pogut entorberir en tanta manera.

Som en temps de follia. Hem de sofrir d'uns militars que han fet armes contra un país que havien de servir, i han cridat els estrangers que l'ocupin. Es hora, doncs, d'invocar el deure elemental de l'honor. Hem de veure uns bisbes enlloats en la política, que han ajudat a promoure una guerra inhumana i han tingut la gosadia de dir-ne la guerra santa. Es hora, doncs, que recordem aquell Evangeli que ells trepitgen. Hem hagut de veure com l'estúpida cobdícia del diner provocava una lluita que ens duia tots a la misèria. Es hora de recordar que fins econòmicament és útil posar per damunt del diner la germanor dels homes i la justícia. Veiem que a mitja Europa la follia més mediocre s'agita i s'emcibella. Es hora, doncs, de refrescar en la memòria els principis del seny més elementals i clars, que deplorablement s'obliden. Sentim que Mussolini a Itàlia i els seus pobres seguidors d'Españya criden un «mori la Intelligència!». Ells saben bé perquè la temen. Es hora, doncs, de recordar tranquil·lament el deure de no negligir la cultura.

Recordem-ho. Tenim el deure, tots, ara si mai, de no negligir la cultura en cap de les seves formes.

Quan, per exemple, per a la nostra conducta, en un moment de dubte, meditem els deures humans i obrem per intelligençia i amor, llavors formem la nostra cultura moral. Hi ha una cultura moral que no podem negligir. Una pagesta mallorquina, com Santa Caterina Tomàs, era una cultura moral verament excel·lent. Els bisbes i cardenals feixistes que diuen guerra santa d'aquests horribles bombardeigs a les ciutats obertes, i dels innombrables assassinats d'obres i dels afusellaments en massa a les places públiques, i de les vergonyoses reviviscències d'autos de fe; aquests cardenals i bisbes no tenen pas la cultura moral d'aquell rector d'Ars, Sant Joan Vianney, o d'aquella camperola de Valldemossa. Una forma de cultura, doncs, que molts tenen extremament abandonada és la cultura moral.

Quan en un treball manual ens donem a la rutina, negligim la cultura tècnica. Mes quan ens esforcem pel perfeccionament de la nostra feina, per humil que sigui, aleshores ens formem una cultura tècnica, la qual posa en les feines més humils una intelligençia que les ennobleix i les eleva. Quan en un treball intel·lectual també ens abandonem a la rutina, el pròstituïm. Mes si estimulem l'esperit a noves recerques i estudis, llavors ens formem la cultura intel·lectual. Un dels mi-

llors poetes castellans moderns, el malaguanyat Garcia Lorca, escrivia al seu amic, el crític Lluís Montanyà, que ell cercava sempre formes noves de poesia, i així era sempre com un aprenent. «Ya me han brotado — li escrivia —, los primeros versos del verano y he cogido las disciplinas para azotar a mi musa, para que no sea tonta y cante bien, para que afine y apunte en el blanco verdadero.» «Pero cada vez tengo más miedo de coger la pluma. Quiero hacer unos poemas distintos, como es natural, al Romancero gitano. I en campo nuevo estoy siempre como el principiante.» Era un bon treballador de la intelligençia. I per això les seves poesies són tan vives en mig de tantes altres poesies buides que rodolen a l'oblit com fullaca morta.

No podem negligir, sense traïr el nostre deure, cap de les formes de la cultura. La vida és complexa i vària. I la cultura cal que també ho sigui. No hi ha home que no necessiti en la seva vida treballar per aconseguir una profunda cultura moral, treballar amb insistència per assolir una cultura intel·lectual digna, treballar infadigablement per posseir una cultura tècnica. Cada home, per humil que ell mateix es consideri, és una força espiritual inèdita, diu Emerson, sense substitució possible, és una natura nova. No és lícit d'afollar-la o de llançar-la com si fos un fruit inútil. No hi ha ningú necessari, diuen els vanitosos. I és al revés: no podem prescindir de ningú.

Podem dir que és bàrbar aquell especicisme germànic que isola els treballadors i els estudiosos dins una tècnica i no permet que sàpiguen altra cosa. En llur retraïment es neguen a rebre i acollir la cultura d'altri que no caigui dins l'òrbita de la tècnica pròpia i, en correspondència, es veuen voltats també d'una trista sordera. Es mutilen horriblement l'esperit. I són uns veritables monstres. Es formen, així, aquells tècnics sense moral ni de sentit humà. Aquestes tècniques isolades necessiten un Estat que les relligui. Una cultura humanament inacomplida, porta a una manca de virior com a poble i ho posa tot a mans de qualsevol Hitler. Ara podem veure si era de seny el parer de Pascal quan deia que preferia que es volgués saber alguna cosa de tot a conèixer-ho tot d'una sola cosa.

De la cultura dels homes és d'on prové la cultura dels pobles. De l'enviliment moral dels italians de segles enera, esplèndidament descrit per Sismondi, per Manzoni, per De Sanctis; d'aquells italians avesats amb resignació a tota mena de domini estranger, ha sortit la resignació d'avui al domini d'un aventurer com Mussolini. El domini d'aquests aventurers — un Hitler, un Mussolini —, prové d'una degradació dels individus que els suporten. Aquests dictadors poden envilir més els pobles, però ja són un fruit de l'enviliment que els precedia. I arribem a presenciar com Mussolini diu: «mori la Intelligència», en el país de Dante, de Galileu

El malcontentament dels valons davant el nou règim lingüístic i davant el pes de la creixent superioritat numèrica dels flamencs, decanta aquells, cada vegada més, cap al federalisme.

Els flamencs, que són tossuts, a través d'avanços graduals han aconseguit l'hegemonia valona damunt Bèlgica. L'ur major natalitat els ha ajudat decisivament. En algunes dècades, la minoria flamenca ha passat a ésser majoria. I avui els valons es playenen de l'hegemonia flamenca que al seu torn es va creant.

Per als unitaris valons, l'evolució de Bèlgica ha estat una lliçó duríssima. Ells, que havien imposat a Flandes una situació supeditada, inferior, ara no poden sofrir, no ja una situació com la que tenien els flamencs, sinó ni tan sols una situació d'igualtat. Si ni el bilingüisme general ni l'unilingüisme particular no els plauen, molt menys havia de ploure al poble flamenc l'unilingüisme general francès que havien establert i sostingut. Per a tots els temperaments dominadors i hegemònics, la gran prova és aquesta: que es vegin, encara que només sigui en part, sota condicions anàlogues a las que ells imposaven a uns altres. En l'aspecte lingüístic i en tots els aspectes de la qüestió nacional, té una perfecta aplicació aquella dita popular d'estricta justícia: «Allò que no vulguis per a tu, no ho vulguis per a ningú».

Nosaltres trobem bé que els valons demanin ara la implantació del federalisme a Bèlgica. Però trobaríem millor que ja l'haguessin demanat cinquanta anys enera, quan preponderaven dins l'Estat.

A. ROVIRA I VIRGILI

EL LLOP PASTOR

Deia: —Jo duc l'amor...
Duia, però, la força,
i condemnava a mort
a un Garcia Lorca.

I ara el món sofreix
del seu amor.

Deia: —Jo duc l'amor.
Però no en duia mica;
duia, però, la Mort
que anihilà Guernica.

I ara el món sofreix
del seu amor.

Deia: —Jo duc l'amor.
Mes duia mala bava;
ara sembla la mort
damunt la Costa Brava.

I encara el món sofreix
d'aquest amor.

Ara de poc, feres, des de la frau
ha davallat tot d'una.
Mireu, mireu si us plau:
és ell que al clar de lluna,
surc cada nit del seu immund cotau
amb cara de cadell i ànima bruna.

Li plau la carn dels nins
i per això vigila;
amb ull agut espia pels camins,
com una serp, l'anell, l'au que refila...
Oh, l'odi dels botxins!
No és de carn i ossos ni d'argila,
és odi simplement;

vestit de blanc. Mes no tinguem pesera:
sonnia engargussar-se en un moment,
a tall de gos de presa,
el poc que ens queda encara: un pensament
de bo, de veritat i de bellesa.

Germans: Al llop! al llop!
Enric MARTÍ I MUNTANER



—Compte, Adolf, que s'enfada el Pape.

Meridià Passeig de Pi i Margall, 29, pral. Telèfon 12289. Barcelona

Josep Maria CAPDEVILA

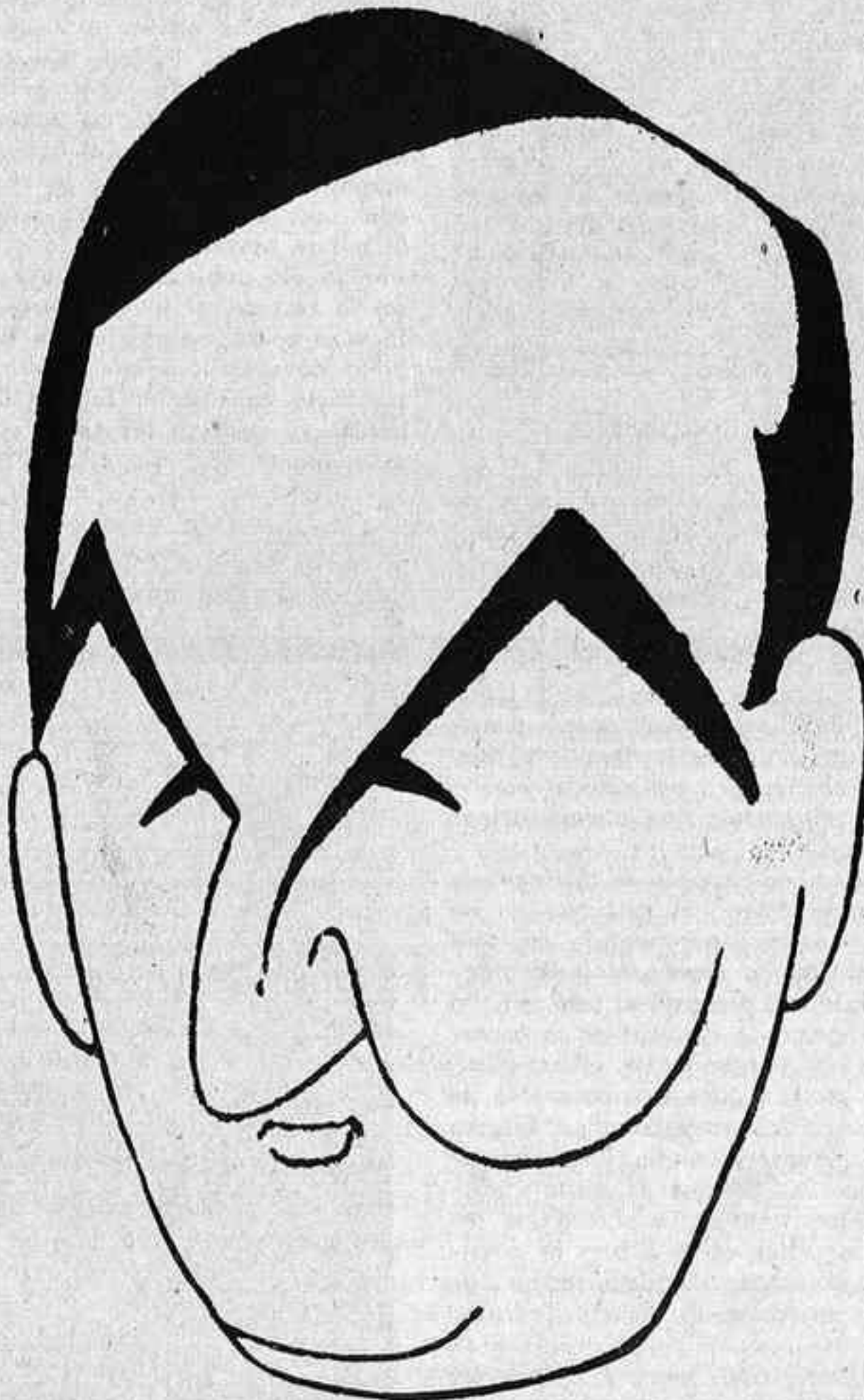
SILUETES D'ALTRES DIES

Els humoristes de començaments d'aquest segle, entorn de les taules i a l'hora de l'aperitiu del vell Continental

Sóc aficionat a les lectures de la història, la majoria de les quals tenen per a mi el greu defecte de resultar pesades...

tona per a arribar l'hora de la mort, i ja que som quatre, trobo que podríem entretenir-nos tot jugant a la manilla.

nomenen aquests gossos baixos i llargs que es compren a metres?



FRANCESC PUJOLS

A l'hora de l'aperitiu barceloní del Continental, hi recalaven l'arquitecte i poeta Joan Pijoan, Santiago Rossinyol, l'animador Miquel Utrillo...

Quina amenitat més simpàtica i divertida brollava d'aquells intel·lectuals, i quin munió de records pintorescs s'evocaven així com quines insospitades agudeses havíem escoltat en aquells capvespres i a l'hora de l'aperitiu!

Per exemple: Una tarda, Santiago Rossinyol ens parlava del recalitrant bohemí Carles Altadill. Enginy inescotable. Altadill es ficava al llit indefectiblement al punt de les dues de la matinada.

Any 1906. Quan menys l'esperàveu, queia a la vorera del vell Continental, un simpàtic vellet, grassonet, ulls fibladoros. No era altre que el gran Albert de Sicília Llanas i Castells, que es va produir mentre va durar la seva llarga vida, com una catarata d'humorisme.

Del famós Albert Llanas es contava que, una vegada, havia enllestit un treball editorial. Llanas es va presentar a l'editor lliurant la feina i amb la pretensió de cobrar-la. Li preguntaren: "Vol cobrar avui, senyor Llanas?"

En l'angle dels dos segles recordo haver llegit, en alguns despatxos de notaris, advocats i procuradors, una encertada màxima del popular autor de "Don Gonzalo o l'orgull del gec".

Què és de tot argumentar contra una màxima de tanta saviesa? Apa, digui cadascú la seva...

El tipus que segueix l'incloïxo en l'any 1900. Un amic d'aquells temps del que quasi res no s'ha recollit. Em refereixo a l'elegantíssim, malhumorat i pitjor parlat, Francesc Coll i León.

De "Paco" Coll, que es deixava caure a la vorera del Continental, se'n contava un succés formidable. En Coll va agafar una pulmonia. I arribà a tutejar-se amb la mort.

"Paco" Coll, anava gemegant: "Jo em moro!... No puc més!... D'aquesta no en surto!" I el Doctor Julià, amb tota serenitat li deia: "No "Paco", no et pens... N'hi ha per estona per a que et moris!..."

Escolltar-ho Coll i mirar de fit a fit el seu metge va ésser tot. Es dirigeix al Doctor Julià, i amb veu feble, li diu: "Es troben aquí les minyones?... L'altre: "Sí". I les serventes solícites diuen: "Què desitja el senyoret?... A aquesta pregunta l'Al·litterat Coll, respon: "Escolteu, ja que el Doctor Julià ha dit que n'hi ha per es-

A l'hora de l'aperitiu del Continental, compareixia el gran caricaturista Lluís Bagaria. L'apèl sorprenent. El perfil amb què Bagaria us dibuixi serà aquell que us quedarà per sempre més.

Bagaria, quan era jove, tenia una manera de restar emmudit que tament semblava que es mossegues la llengua per a no deixar anar coses enginyoses i divertides.

La convicció socràtica que sembla que morí amb el mestre de Plató, que havia d'ésser mestre d'Aristòtil, i rebrotant i ressuscitant amb Pascal, és la convicció que es manté més viva, a desgrat d'evocar la mort, en els que s'aturen un moment a reflexionar.

La vida és una malaltia que només pot guarir la mort, deia Sòcrates, disposat a beure la cicuta que era el remei que, mantant-lo, l'havia de guarir, disposat igualment a deixar aquest món per veure si anava a l'altre que, com deia ell als seus deixebles, que ho tenien tot preparat per salvar-lo, per dolent que sigui sempre millor que aquest, i dient també, com després de segles havia de repetir Pascal, que si de cas l'altre món no existeix, deixant aquest no hi perdem res perquè no val res.

Acostumats a veure que en aquest món i en aquesta vida, tot són paradoxes, ja no ens vindrà de nou acarar-nos amb la més alta de totes, que fa referència, no sols a aquest món i a l'altre i aquesta vida i a la que ens espera després d'aquesta, sinó a l'infinít i a l'eternitat. Es tracta de la paradoxa de la mort que, deixant en la terra un rastre de no res, encén un rastre de tot al cel.

Totes les religions han predicat la mort com la solució de la vida, però totes s'han limitat a basar aquesta gran solució tan suprema com sublim, en la mitologia i la superstició, i per això als homes els ha semblat sempre que aquesta solució era una fantasia.

Totes les religions han predicat la mort com la solució de la vida, però totes s'han limitat a basar aquesta gran solució tan suprema com sublim, en la mitologia i la superstició, i per això als homes els ha semblat sempre que aquesta solució era una fantasia.

jades amb què impensadament l'obsequiaven els dispesers, cridava amb veu forta: "¡Cuidado!... ¡Cuidado!... ¡Cuidado!"

No clouré aquesta evocació d'aquells aperitius llunyans sense recordar-vos que en el vell i desaparegut Cafè Continental Francesc Pujols va fundar el "Saló de les Arts i dels Artistes", en el que aviat es destacaren així com imposaren el seu art admirable Ricard Canals, Joan Colom, Manuel Humbert, Lu Pascual, Francesc Labarta i tants altres.

El gran Pujols, ha viscut aquesta anèdota barcelonina. El nostre filòsof anava en companyia de l'arquitecte Lluís Collén.

El fantàstic apotecari, el dia 15 de març de 1905, això és, al mes just d'haver rebut el barrell d'oli de fetge de bacallà, va caure malalt. L'home no sabia pas a què atribuir la malaltia. Li mancaven les forces. Pujols va anar-hi de visita, i amb tota serietat preguntà a l'allit per què no prenia aquell magnífic oli de fetge de bacallà per al qual no existia malaltia que se li resistís.

La vida dels vegetals, dels protozoaris i dels animals, que com nosaltres han nascut per morir, és una vida de pas, que no té més objecte que arribar a la definitiva que és la que ens espera a l'atra banda de la tomba.

La mort tan estimada per totes les religions, però desacreditada per la mitologia i la superstició que pretenien fonamentar-la, en mans del fanatisme religiós, que oia el vent sense saber el torrent, serà estimada definitivament per la religió catalana que, desfant i esvaïnt tots els vels de la fantasia, farà contemplar la realitat nua de pel a pel.

Per això nosaltres, religiosos cent per cent, recomanem la representació de l'Hiparxiologia, cale artístic de l'Hiparxiologia, que és purament científica, com a celebració de les cerimònies funerals, dedicades als morts, perquè allí davant de la impressió de tristesa, fent obrir els ulls dels que queden, neixi l'alegria al cor dels que s'aparten per sempre de l'ésser estimat, que fugint d'aquest món deixarà un rastre d'enveja en els que l'han estimat.

Si la ciència universal catalana que serveix, com és sabut, de pedestal a l'estàtua de la religió, és la glorificació de la mort, fent veure que només hem nascut per morir i per res més, la religió catalana és igualment la glorificació de la mort. Si estudiant la nostra Hiparxiologia, el lector, en la solitud de la meditació, es capacita perfectament de l'importància definitiva de la mort, en contemplar-la en l'Hiparxiologia, que és el ritual de la religió catalana, es delestarà igualment en l'espectacle de la mort, que és l'obra cabdal de la vida.

PEDAGOGIA

PUNTS BRILLANTS

II

A la botiga de roba on havíem anat a comprar una americana d'esport de les que gasten al cantó de Vaud, ens en van ensenyar una amb colors idèntics als del Futbol Club Barcelona.

Quan a la institució l'han vista, però, s'ha produït un disgust entre els alumnes. Un col·legi dels que lluiten amb ells per al campionat de futbol escolar usa com a distintiu els mateixos colors, i no està bé que un professor faci propaganda de l'equip dels altres.

Com s'explica la casualitat? L'esportiu suís Gamper, fundador del Barça, va treure d'un club de Suïssa la bandera blau grana, imitada per alguna institució escolar, i tan coneguda a Catalunya.

De vegades la diferència de costums entre alumnes de diverses latituds provoca situacions estranyes.

Avui ha arribat Ç., noi d'un ministre de Iugoslàvia. Durant el dia, no res de particular. Quan anava a dormir, però, s'ha posat una camisa, llarga del coll als peus i d'un diàmetre d'uns dos metres.

La visió era excèntrica i de bona gana ens hauríem adherit als que veien. Però això hauria estat el cop de mall que enfonsa un esperit. Explicarem als alegres, doncs, que si anessin a l'antiga Sèrbia amb llurs vestits, allí es burlarien d'ells.

No fa gaires dies que vam comprar per a la biblioteca de l'escola el llibre "Great inventors and their inventions", del professor nordamericà Frank P. Bachman.

El gran Pujols, ha viscut aquesta anèdota barcelonina. El nostre filòsof anava en companyia de l'arquitecte Lluís Collén.

El fantàstic apotecari, el dia 15 de març de 1905, això és, al mes just d'haver rebut el barrell d'oli de fetge de bacallà, va caure malalt. L'home no sabia pas a què atribuir la malaltia. Li mancaven les forces. Pujols va anar-hi de visita, i amb tota serietat preguntà a l'allit per què no prenia aquell magnífic oli de fetge de bacallà per al qual no existia malaltia que se li resistís.

La vida dels vegetals, dels protozoaris i dels animals, que com nosaltres han nascut per morir, és una vida de pas, que no té més objecte que arribar a la definitiva que és la que ens espera a l'atra banda de la tomba.

La mort tan estimada per totes les religions, però desacreditada per la mitologia i la superstició que pretenien fonamentar-la, en mans del fanatisme religiós, que oia el vent sense saber el torrent, serà estimada definitivament per la religió catalana que, desfant i esvaïnt tots els vels de la fantasia, farà contemplar la realitat nua de pel a pel.

Per això nosaltres, religiosos cent per cent, recomanem la representació de l'Hiparxiologia, cale artístic de l'Hiparxiologia, que és purament científica, com a celebració de les cerimònies funerals, dedicades als morts, perquè allí davant de la impressió de tristesa, fent obrir els ulls dels que queden, neixi l'alegria al cor dels que s'aparten per sempre de l'ésser estimat, que fugint d'aquest món deixarà un rastre d'enveja en els que l'han estimat.

Si la ciència universal catalana que serveix, com és sabut, de pedestal a l'estàtua de la religió, és la glorificació de la mort, fent veure que només hem nascut per morir i per res més, la religió catalana és igualment la glorificació de la mort.

Rafael MORAGAS

ració de l'aigua; Fulton, que ideà el vaixell a vapor; Stephenson, la locomotora; Morse, el telègraf; McCormick, la segadora mecànica; Bessemer, la fabricació de l'acer, etc., o sigui, figures universals de la ciència aplicada, creadors d'aparells que han transformat la vida social del nostre temps.

Els deixebles estudiosos, un després de l'altre, l'han devorat en poques setmanes. Fora de les obres de Juli Verne, ha estat la que ha tingut més lectors.

Fet lamentable. Cap espanyol ni cap sud-americà no ens ha vingut a demanar-la.

Com tots els anys per les vacances de primavera, a les quatre de la matinada ha sortit del col·legi una caravana d'alumnes en bicicleta. Acompanyats d'alguns professors van a donar un tomb per la República hel·lènica.

L'excursió és a petita velocitat i dura de deu a quinze dies. Enguany, entre altres poblacions, passaran per Vevey, Lucerna, Zurich i Basilea. De ciutat a ciutat, però, les parades sovintegen. S'aturen als indrets que poden tenir un interès històric, geogràfic, econòmic o cultural per als deixebles.

Justament és la idea que hem vist posada en pràctica per bastants professors de les escoles amb les quals ens relacionem.

Coneixem un mestre que si l'haguéssim d'anomenar per les seves activitats secundàries li diríem filòsof; un altre, poeta; un tercer, novel·lista; i un germà seu, comediógraf. A la vegada tenim contacte amb tres periodistes del mateix sistema, un pintor, un dibuixant, un virtuós del piano i dos violonistes. Són inclinacions que no els produeixen res, perquè les consideren com un descans de les ocupacions primordials.

Per això les reunions amb aquests professors són sempre interessants. Per això quan us heu relacionat amb ells difícilment voldreu separar-vos-en.

Quin trasbals a l'escola! Q. és un alumne nord-americà que als pocs dies d'arribat ha hagut d'ingressar a la infermeria perquè, segons el metge, presenta símptomes que podrien derivar cap a l'escarlatina.

Immediatament ha estat traslladat a l'hospital d'infeccions de la capital. Al mateix temps han estat aïllats al tercer pis de la casa els educands, suspectes d'haver-se relacionat amb ell.

Les altres persones que viuen al col·legi, com ara deixebles, professors, cuiners, mirinyones, abans de menjar hem de gargaritzar preparats d'aigua amb permanganat, per tal d'evitar possibles contagis, i tenim prohibit de sortir de l'establiment amb qualsevol excusa.

Les autoritats intervenen en l'afar, i hom diu que està a punt d'arribar una secció d'infanteria per tal d'encercler els edificis de l'escola i els espais de joc que l'envolten. Afortunadament, al cap de cinc dies els facultatius van aclarir que no es tractava d'escarlatina, ni de cap malaltia contagiosa.

En aquells moments enutjosos, però de força civilització, nosaltres pensàvem en els mestres de Catalunya i les nostres institucions.

W. és un professor germànic, no sabem si de raça ària, que prengué part a la guerra mundial i que, per una causa o altra, sempre que té ocasió fa una intensa propaganda a favor de l'Alemanya imperial.

Aquestes activitats no són pròpies d'un ensenyament que ha d'ésser rebut per nois de totes les nacions, però ho són menys encara de la ideologia de les Escoles Noves. Per això disgusten els dirigents de la institució.

Transcorre un mes. En passen dos. En començar el tercer el senyor W, surt precipitadament del col·legi. Què ha succeït? La direcció i els professors indígenes fan com aquell que no sap res. Però a nosaltres l'interessat ens va dir que el govern de la República hel·lènica li havia donat vuit hores de temps per a sortir del país.

Estàvem consternats. Després de passar uns anys en escoles internacionals on, per necessitat, escoltàvem amb atenció ferotge fonètiques de moltes llengües, especialment la francesa — amb la qual fins somniàvem — i no mai la del nostre idioma, en un viatge fet a Catalunya ens hem adonat que no enteníem els mots de la nostra terra.

A l'estació de Port-Bou només oïem amb claredat la síl·laba tònica de les paraules, i les àtones no les sentíem gens, o arribaven a la nostra consciència de manera imperfecta. Per exemple:

"Torni a les deu a emorzar" ho percebíem d'aquesta manera: Tor (una pausa amb remors) dè (una pausa amb remors) zà.

Així fèiem preguntes en català i no sabíem què ens contestaven. Ens havíem tornat sord.

En ésser a Figueres, però, més esperançats, suposàrem que era degut als anys que havíem passat sense parlar en el nostre llenguatge. Per aquesta causa les membraes dels timpans haurien perdut el costum de transmetre l'autòdona fonètica. Si era cert, el temps ens retornaria les velles qualitats auditives.

En efecte. Al cap de tres dies la nostra orella funcionava normalment. Una dada més per als professors de llengües.

Pere LLOBERA

LA GLORIFICACIO DE LA MORT

La vida és una malaltia que només pot guarir la mort, deia Sòcrates, disposat a beure la cicuta que era el remei que, mantant-lo, l'havia de guarir, disposat igualment a deixar aquest món per veure si anava a l'altre que, com deia ell als seus deixebles, que ho tenien tot preparat per salvar-lo, per dolent que sigui sempre millor que aquest, i dient també, com després de segles havia de repetir Pascal, que si de cas l'altre món no existeix, deixant aquest no hi perdem res perquè no val res.

La convicció socràtica que sembla que morí amb el mestre de Plató, que havia d'ésser mestre d'Aristòtil, i rebrotant i ressuscitant amb Pascal, és la convicció que es manté més viva, a desgrat d'evocar la mort, en els que s'aturen un moment a reflexionar.

La vida dels vegetals, dels protozoaris i dels animals, que com nosaltres han nascut per morir, és una vida de pas, que no té més objecte que arribar a la definitiva que és la que ens espera a l'atra banda de la tomba.

La mort tan estimada per totes les religions, però desacreditada per la mitologia i la superstició que pretenien fonamentar-la, en mans del fanatisme religiós, que oia el vent sense saber el torrent, serà estimada definitivament per la religió catalana que, desfant i esvaïnt tots els vels de la fantasia, farà contemplar la realitat nua de pel a pel.

Francesc PUJOLS

La qualitat, veritable punt neuràlgic en la conceptualització de l'art dels nostres temps

II.—La qualitat en sentit abstracte

Sentats, en un article anterior (1), els motius que ens han decidit a considerar la qualitat com un element de la més alta vàlua per a apreciar l'art en general, anem a veure ara fins a quin punt pot ésser considerada com el veritable punt-neuràlgic d'aquesta qüestió, i quins són els viaranyes que cal que seguim, a fi d'atendre degudament tots aquells caires de la qüestió que puguin ajudar-nos a precisar la nostra visió a propòsit d'ella.

De tota manera, ens caldrà aclarir prèviament el que entenem pel mot qualitat, el sentit massa vague del qual, no ens permetria pas arribar gaire lluny si no afirmàvem, tot seguit, que ens referim a la qualitat estètica pròpia de tota obra d'art i, com a tal, sotmesa a una gradació de valors íntimament lligats amb la manera de veure, ambient i tècniques emprades en cadascuna de les diverses èpoques que s'escaigui a considerar. Serà, doncs, amb el propòsit de concretar un xic la reconeguda vaguetat d'aquest mot, que intenta-

diversos caires que, a propòsit de la qualitat, poden ésser enfocats, abraçant el nostre punt de vista des del sentit abstracte de la qualitat a aquell que, per referir-se concretament a determinades obres d'art, ens obligarà a tenir en compte no sols la tècnica en elles emprada, sinó també el procés seguit en les seves concepció i interpretació.

D'aquí que atenent-nos, de moment, sols a l'aspecte abstracte d'aquesta qüestió, recordarem dos caires ben concrets d'ella, que poden ajudar-nos en gran manera, no sols a comprendre el que entenem per qualitat, sinó també a justificar la categoria de punt-neuràlgic que, des del començament, li hem aplicat.

El primer d'ells, és el de la presentació editorial de llibres i revistes que, per haver millorat extraordinàriament entre nosaltres, ens permetria establir una encoratjadora comparació amb els d'altres temps.

Referint-nos sols a un moment característic del nostre Renaixement literari, re-



H. DAUMIER: EL GENET

blicacions va íntimament lligada amb el seu "to", de tal manera que, quan falla, és el factor temps el que principalment té cura de posar-ho en evidència; quan reïx, és el mateix factor que, com en el cas dels bons vins, té cura de fer-la rànica, i de millorar la seva qualitat.

Clourem finalment aquest article recordant un altre caire de la qualitat, que, per la seva abstracció i per radicar essencialment en el cinema, no podem deixar d'esmentar ací.

Tots els que són capaços de distingir els bons films dels dolents, i dels que no ho són tant, hauran experimentat, en més d'una ocasió, que a través de la imatge virtual que ens presenta el setè art, un hi veu de vegades la qualitat de la factura, no sols de determinades obres d'art, sinó també de tècniques ben concretes de la pintura. Així la intensitat d'un Picasso o la voga genombra d'una litografia de Daumier. Això vol dir que és possible atribuir a aquestes imatges, a part d'una relació amb aquelles obres d'art, la possibilitat d'impressionar l'individu que, d'una manera particular, és capaç de distingir-les.

Per la nostra part, sempre recordarem amb fruïció, la sensació que varen produir-nos els primers plans d'un film alemany, si no anem errats, una interpretació de l'"Alcalde de Zalamea", en el qual l'expressió de les figures, considerablement augmentades, va recordar-nos l'ampliació de determinats frescos de Mantegna, existents a Padua i a Màntua.

De la mateixa manera que els amateurs de pintura que hagin vist la "Rebel·lió a bord", no podran negar el record de Delacroix de la "Balsa de la Medusa" en alguna de les seves escenes més patètiques.

No creiem pas que ens calgui afegir res més a aquestes apreciacions que, de fet, no han estat sinó un compòs d'espera per a estudiar el que, en pintura, entenem per qualitat, i que veurem amb tota la detenció que és mereix.

Ramon de P. VAYREDA

ISIDRE ODENA

Heus ací uns grans ulls, uns ulls diríem busterquionians, ben protegits per unes pestanyes que funcionen amb ritme de persiana. Quan es tanquen, el cel, la llum i el color queden presoners a la retina, presoners i condemnats a un laboratori treball d'alquímia, sedassosats per una sensibilitat refinada i controlats per un cervell rector, fins que es precipiten per la punta dels pinzells i s'immobilitzen en les teles, altra vegada tornats el que eren: cel i llum i color, ara saviament vernissats de poesia.

Es l'Isidre Odena. És el "Sidro", que li diuen els seus íntims, a plena satisfacció seva. I en això l'Odena s'assembla a En Maragall, que diu que hauria preferit d'ésser conegut per "en Joanet de Sant Gervasi". Ell, l'Odena, el Sidro, es troba magníficament bé en la senzillesa íntimitat dels seus amics, i àdhuc sembla que li dolgui la possibilitat que la senzillesa arribi un dia a esqueixar-se per deixar passar la fastuositat de la glòria. Ell va fant la seva sense moure's ni un bri de l'ambient de senzillesa que respira. No hi ha afectació en l'home. Ingenú i àdhuc ruborós, us ensenya les seves obres — els seus apunts, que diu ell —, sempre dis-

més dos anys, i com aquell qui diu, sembla que de l'una tela a l'altra s'hagi esmunyit mitja vida d'estudi, d'esforç, de tenacitat.

Però amb el temps — i en poc temps — la pintura de l'Isidre Odena m'havia de reservar, encara, un glatiment singular.

—Vingui, Miracle; ajudi'm a triar. L'amistat i la cordialitat d'en Leandre Cervera m'empenyen cap a un recó amable. En lloc preferent, una marina, aiguabarreig de blaus i de verds amb picaroleig de festa. Al bo de la contemplació, la marina és escamotejada; al seu lloc s'abranda un magnífic arbre pampolat, esponerós, sentinella de la masia, ombra del camí, del vianant, de les aques que xipollegen. Ah!, l'aigua altra vegada! És un clot de no res, esplai d'anedons, però és un clot d'aigua. El record del canal de Bruges s'associa a la vista del toll passant per la marina suara entrellucada. I vulgues no vulgues, hom pensa que no és l'aigua de la mar, immensa i canviant, la que ha inflat la retina i la parpella de l'Isidre Odena, sinó l'aigua xica, l'aigua quieta dels canals i dels tolls dels camins. Magnífica pintura, aquesta! Sí, sí. Podeu anar dient magnífica. Hàbilment, les mans d'en Cervera han ope-



ODENA: PAISATGE

gustat de no tenir res que valgui la pena. I vós us aneu embadalint, embadalint, i aneu afermant la convicció que us trobeu davant d'un pintor nat, d'un d'aquells pintors que han vingut al món precisament per a pintar i per a pintar bé, d'aquells que excel·leixen i que amb llur excel·lència afermen la glòria de Catalunya i dels catalans.

El primer contacte que vaig tenir amb la pintura de l'Isidre Odena fou al museu que el Dr. Cervera ofereix als seus visitants quan el seu domicili tenia proporcionalment pocs panys de paret per a tanta tela penjada. D'entre les pintures de la sala, dues de l'Odena: l'una, un moll del port de Palma de Mallorca, esquemàtic, simple, agrisat, amb un celatge que "es torna" plumbi... impressió gairebé banal; l'altra, un carrer de Bruges, assolèlat, amb el seu pontarró i el canal a sota... impressió de massoc. L'aigua, aquella aigua del canal, quieta, llisa, escorrent-se lentament, han estat, mesos i mesos, un dels meus espais espirituals.

Quin salt de gegant, del moll mallorquí al canal de Bruges! Mirem les dates: 1929, aquell; aquest, 1931. Dos anys. No-

nia, edifici industrial. I, sobretot, sense cansar-se, insisteixen sobre les qüestions, primordials per a qualsevol grup d'habitacions, de l'orientació, de l'asolellament i de la repartició de les "cèl·lules verdes". Sense comptar l'examen dels nombrosos altres punts de detall que fan meditar llargament.

Però quan podran passar a l'acció?

ABSTRACCIO

Res no és tan irritant per a l'artista que de veure el públic col·locat davant de l'obra pintada o esculpida, insensible a la qualitat del treball, preguntar de seguida: "Què representa això?" Aquest apetit de precisions és desmesurat. Perquè, si li proposem un quadre compost d'objectes i de personatges fàcilment comprensibles, el públic preguntarà per afegida per què estan reunits d'aquesta manera. El "Què fan?" succeirà per tant inevitablement al "què representa això?"

Es comprèn que davant de tanta incomprensió, de tantes interrogacions sacrílegues, els artistes una mica orgullosos s'arroncin d'astuties i es girin d'esquena; que, fastiguejats d'haver de donar satisfacció a l'esperit anecdòtic, no s'ocupin més que de donar satisfacció a l'esperit i res més, i que les soles combinacions d'elements plàstics siguin llur única preocupació.

Es d'aquesta desesperació, creiem, més, molt més, que de no sabem quina vanitat, o de l'ingenu afany d'espantar el burges, que ha nascut aquell art "abstracte", del qual es pot veure actualment una representació brillant i intel·ligentment triada a la Galeria de l'Equipe de París.

M. R.

rat una nova mutació. Ni mar ni toll. Ni una gota d'aigua per remei. Un marge a contrallum, amb un rebot de claror que li acaba de donar vida.

—Quin li agrada més?

Ah, diantre! Qui ho pogués dir! Hi ha una cosa indiscutible: l'eliminació de la marina. Sola, aguantaria; al costat de les altres teles, cau. I de les altres dues? És el glatiment que us deia. El cu-cut canta que canta a la finestra del rellotge, però la tria no es fa. Ni es pot fer. Les dues obres aguanten ferrenyament les posicions, no es donen. No debades són dues exquisides realitzacions d'un pintor que sap fer anar els pinzells.

Ell, l'Odena, potser encara seria capaç d'abaixar aquells grans ulls, d'encloscar-se en la seva innata humilitat i d'excusar-se de no tenir res de millor. No seria gens estrany. I amb tot, les dues mostres que es disputen el privilegi constitueixen un gran crit de protesta a la modestia de l'autor.

Quin altre pas de gegant, ara! Si del canal brugí al moll mallorquí semblava que hi ballés per entremig mitja vida d'estudi, d'aquelles fites al marge a contrallum hi ha d'haver més d'una vida i mitja.

Poques vegades un tronc pelat m'ha despertat tanta emoció com el que entra el marge de l'Odena. No és res més que un tronc pelat, però l'esperit hi reposa. I no s'hi cansa. Això vol dir, entre altres coses, que l'Odena ha assimilat ben bé aquella llei pictòrica — diguem-ne llei — que podríem concretar així: a major simplicitat de tema, major agudesia d'observació i major exigència tècnica.

Hom no pot estar-se de mirar el futur. L'Odena és jove, encara; té al seu davant tota una vida; té al seu dedins tota una vocació, amb la tenacitat de la vocació i amb totes les qualitats de l'home que sap el seu ofici. Quin formidable pintor ens deu reservar, el futur, en la persona de l'Isidre Odena! Afortunadament, ja ha passat l'hora de la pintura de taller, dels grans temes històrics, de les teles immenses. L'hora actual — i que duri! — és la de l'exaltació de les petites coses. I fer això, exaltar la cosa minsa, tornar poesia la prosa de l'objecte, l'Odena ho sap fer com ningú. A ell li és reservat aquest gran do de donar vida als éssers inanimats, de fer tangibles les coses impalpables. Amb els anys, imagineu, si us plau, com cantarà el món re-creat per l'Odena! Imagineu, amb la seva tenacitat, amb la seva vocació, com acreixerà la qualitat de la seva pintura!

Jo hi crec a ulls clucs. Hi crec, perquè ja ha sabut fer-me glatir, ja ha sabut encomanar-me l'emoció a través de les seves interpretacions pictòriques. Altrament, si el pintor no sap encomanar emoció, serà un "ista" qualsevol molt a propòsit per a qualsevol embrutatelles. Però no per a un pintor candidat a la posteritat. I l'Odena ja és ara prou bon pintor perquè pugem albirar en la seva obra futura allò que indiscutiblement la posteritat li deurà exigir.

Josep MIRACLE



E. DELACROIX: DANSARINS ALBANESOS

rem enfocar la cosa des de diversos angles fins a trobar un viarany que pugui satisfèr-nos, i, d'acord amb ell, veure fins on és possible arribar en el sentit d'una major precisió.

Es un fet innegable que, en art, existeix una diversitat de criteris que, pel que es refereix a la producció de les arts plàstiques, ofereix un nombre prou considerable de coincidències perquè avui puguin publicar-se obres que, com el cas de "Summa-Artis" de Cossio-Pijoan, ens donin una visió de conjunt força ajustada del millor que s'ha produït fins ara a través de les civilitzacions. Cal reconèixer, amb tot, que això que és possible avui, gràcies a la fidelitat de les reproduccions i que és de creure anirà afinant-se en l'esdevenidor, no ho era pas fa poc més d'un centenar d'anys, la qual cosa explica constantment el que podem anomenar el criteri mitjà de cada època. Així la preferència que sentim avui pel període arcaic de l'escultura grega, es diferencia bastant de la que, sota la influència de les teories de Winkelman, es sentia en temps de Goethe per les grans obres del període hel·lenístic, i naturalment això podria desconcertar si no partíssim, un xic agosaradament, del criteri que, en art, el que compta sempre és l'opinió més recent.

Donat, però, que fent concessions d'aquesta mena, no avançaríem pas gaire en el camí que ens hem proposat fressar, i que, sense referir-nos al passat, és un bon xic difícil de comprendre el present, d'aquí que sigui perfectament justificada la necessitat de procedir a una ampla revisió de valors, apreciació que no sols coincideix amb la que exposava el nostre crític Joan Sacs (2) sobre la conveniència de revisar moltes obres del passat, sinó que ell mateix ja la iniciava amb un estudi crític sobre l'obra de Nicolau Poussin, de la qual feia remarcar, a part de la superioritat d'unes obres damunt les altres, la seva deficient conservació, degut a la qualitat dels colors i sobretot a l'ús de certs vernissos i ingredients emprats per l'autor.

Tenint, però, en compte que el llibre "L'Art i la Revolució Social" de Ferran Callicó, que ha motivat aquests articles, es refereix preferentment a la pintura moderna, i que si alguna eficàcia poden tenir les nostres apreciacions, és lògic cercar-la en l'intent de situar la gent dintre dels problemes que planteja la pintura i, en general, l'art dels nostres dies; d'aquí que, sense deixar de referir-nos isoladament a la pintura del passat, ens atindrem preferentment al que sobre la qualitat de l'obra d'alguns caps-de-brot d'aquest moviment ens ha suggerit la nova lectura de l'esmentat llibre, deixant per a una altra avinentesa la revisió de conjunt a que ens hem referit suara.

De tota manera, donat que la limitació de l'espai que ens resta podria influir en el seu desenvolupament, deixarem aquestes apreciacions per un tercer i últim article, i clourem aquest segon destriant els

cordem el que va ésser la presentació de la revista "Luz" que, a finals del 1897, va iniciar a casa nostra el moviment modernista. Vol a dir que ja dins del segon any de la seva publicació i amb motiu d'haver-se representat als jardins del Laberint, la traducció de la "Ífigenia" de Goethe feta per Joan Maragall, la revista va sofrir un marcat millorament i que, dos anys més tard, amb la publicació de "Pèl & Ploma", seguida de la de "Forma", les nostres publicacions d'art varen establir una norma que posteriorment pot haver estat superada en l'aspecte tècnic, però no igualada en qualitat.

Això prova que la qualitat de les pu-

PANORAMA "LE LOGIS ET LES LOISIRS"

El innombrables congressos que se celebraren durant l'Exposició de París 1937 comencen a publicar la relació de llurs proposicions i de llurs conclusions. Hem llegit el del "Comitè internacional per a la realització dels problemes d'arquitectura contemporània", congrés que s'havia donat per tema "Le Logis et les Loisirs". Donarem exactament el to de les preocupacions d'aquesta reunió dient que Le Corbusier en fou el gran animador.

Ja és sabut quin admirable generador d'idees, quin sorprenent creador de principis nous és Le Corbusier. No s'accontenta amb acomodaments ni conciliacions. Escombra el present i vol veure més enllà. En un mot, el seu punt de partida és la taula rasa. ¿I qui podria criticar-lo, si tot fa creure que una era de la humanitat és morta i que una altra comença, les possibilitats de la qual no fem més que entreveure? Aquesta nova civilització reposa enterament sobre la introducció del maquinisme en la vida de l'home.

Serà el gran mèrit de Le Corbusier i dels seus amics d'haver destacat del caos actual les primeres dades que podrien servir a reconstruir el món sobre un pla essencial, i el racionalisme i el materialisme del qual contenen ja el gèrm de tota una filosofia.

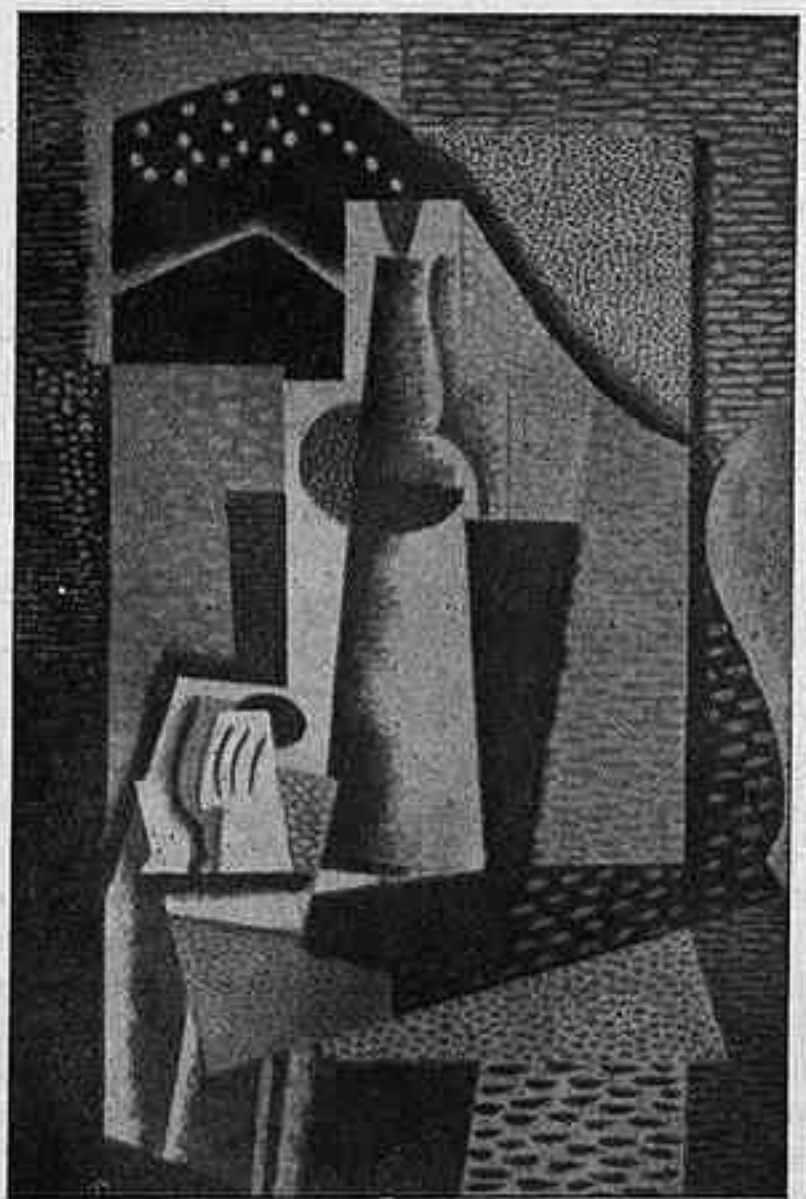
Darrera les afirmacions encara una mica abstractes, de forma utòpica i no completament clarificada, malgrat una aparença metòdica i categòrica, presentim molt bé que els tècnics i els especialistes dels "Congresos internacionals d'arquitectura moderna" (arquitectes, urbanistes, enginyers, metges, legistes, àdhuc cultivadors) veuen just.

Han comprès que el maquinisme havia d'esdevenir un sistema reglamentat si no volia fer esclatar violentament el vell món. Han comprès que les seves lleis no semblen dures sinó en l'anarquia actual i si són posades en contradicció amb l'empirisme per mitjà del qual intentem adaptar-la més o menys bé al present. Mentre que en canvi si reprenem tot el problema

a la base veiem de seguida com es dibuixen les conseqüènciesafortunades i comencen a formar un tot harmoniós, capaç d'engendrar un benestar per a tots sense excepció.

Però per a això cal primer oblidar algunes de les nostres cares velles habituds i entrar en lluita amb els interessos egoistes de massa nombrosos individus.

No obstant es lleixi amb interès aquest "rapport" del Congrés "Le Logis et



«QUE REPRESENTA AIXO?»

les Loisirs". Els seus animadors es preocupen d'urbanisme rural tant com d'urbanisme ciutadà, i diuen coses molt intel·ligents sobre el "silo", el club de distraccions, les cooperatives de venda i la ma-

(1) MERIDIA, núm. 23, 10-VI-38.
(2) MERIDIA, núm. 15, 2-IV-38.

L'AGONIA D'UN INFANT

L'altre dia, triant papers estivats a casa, vaig trobar, entre revistes velles, escrit amb llaips i amb paraules quasi taquigràfades, un full de llibreta que em recorda el 23 de febrer del 1930, en el qual hi transcriu una impressió penosa d'aquell dia.

Fou portada al paper en un moment d'expansió sentimental, que en rellegir-lo m'ha encongit el cor, com aquell que reviu amb el pensament una escena que va colpir-lo fonament. Diu així:

"Estic amb la dona a casa d'uns amics en vetlla trista, puix se'ls està morint una xamosa nena de dos anys.

"Estic nerviós, tot sol a l'envidriat, mentre a dalt, en la cambra del darrera, a l'entorn del llit, s'hi troben els familiars; el pare assegut al costat, aguantant-se els sanglots, i els altres dissimulant llur pena als ulls més vius que mai de l'infant agonitzant. La seva mare, presa d'una gran excitació nerviosa, ha estat portada a una altra cambra.

"Hi he pujat dues vegades i no he pogut resistir aquell quadre, aquell poema tràgic de la vida d'un ésser que s'extingeix, que sent a mancar l'aire màgic que l'anima. A la cara porta l'empremta del sofriment; la cruel malaltia quasi li ha arrencat les faccions d'una urpada. Sols he vist un manyoc d'ossos, del que en sortien dos ulls vidriosos, clavats amb insistència al llum, al qual sembla contemplar amb una admiració reflexiva i profunda. Amb una moneta agafa la d'una minyona que no s'ha apartat mai del seu costat i amb l'altra tiva la guia del llençol. De tant en tant, llança una mirada circular, com estranyada de veure tanta gent i pronuncia unes paraules, quasi inintel·ligibles, però martellants, que els pares no deuen haver oblidat mai més, La intel·ligència d'un infant sembla precipitar-se a l'hora de la mort; com si es desbepés quelcom que la tingué concentrada per a més endavant i, en veure que el temps se li escapa, s'exhalés inopinadament.

"Aquesta nena es diu Dolors i finirà la seva curta existència enmig del sofriment,

martiritzada per la ciència que s'ha ençavat damunt del seu tendre cos amb el bon desig de prendre-la de la mort impietosa.

"Aquí baix encara sento més la fressa de la Intrusa que ronda la casa. Al meu

colla de joves cantant una cançó alegre amb tonada fúnebre.

"Em passejo anguniós amunt i avall, rellegeixo sense atenció notícies del diari local, que deixo i torno a agafar instintivament,



entorn tot és quietud, una quietud trencada pel bull d'una olla d'aigua que hi ha als fogons de la cuina. Es com un bleix, com una ranera... Patís enllà grinyola un gos, el vent xiula pels intersticis de les portes i per la plaça del davant passa una

vament, i en el moment de mirar sense veure res pels vidres de la vidriera del pati, sento a dalt un moviment sobtat, que va escales avall, que s'accentua, s'aclareix i arriba fins a mi. La nena s'ha mort. "Tots esperàvem aquest moment, com

una cosa inevitable, però a tots ens ha

corprès. "Pobra criatura! La mort li ha estat una deslliurança, car ha acabat de patir. Si hi hagués Déu, no hauria estat possible aquesta dissort, ja que no es pot concebre que per a tenir prop seu els infants que diuen passen a formar el seu estol d'angelets, aquest ésser amb prestigi d'omnipotent no se'n fabriqui pel seu ús particular i no se'ls emportaria més de la terra, del costat de llurs pares, després d'haverlos martiritzats tolerant malalties terribles. Un Déu que fa patir els infants, no pot ésser un bon home. Un Déu així no ens el podem imaginar amb barbes patriarcales, el rostre rosat i panxeta rodona. Un Déu que s'emporta les ànimes tendres, les innocents

criatures, per força ha de tenir la cara horrible, set cames i set braços.

"Davant de la desesperació de la mare de la nena i dels altres familiars, del rostre demacrat pel sofriment d'aquesta petita difunta martiritzada per la pleuresia i pel metge que li trencà un tros de costella sense anestèsia possible, em ve a la memòria aquella sentència de Víctor Hugo, el qual, considerant-se massa bo, digué: "Jo no serviria gens per fer de Déu".

"Molt entrada la nit hem anat cap a casa. Abans de ficar-me al llit he fet un petó al meu filllet, que dormia beatíficament, i m'ha tingut tota la nit despert la sola idea de què aquell Déu del qual parlàvem pogués ocupar-se d'ell per mitjà d'una despietada malaltia, similar a la que ha occit a la pobre Dolors, la filleta dels nostres més íntims amics."

Edgard FARRENA

(Il·lustració de Commeleran)

CANTO EL GERMA MORT EN LA MARXA...

Canto per a Tu, germà, encara que no conegui el teu íntim. Voig començar a estimar-te quan ambdós, braç a braç, fèiem la marxa de la fam.

La teva mort ho estat una absència d'ales!

i, avui, encara ets present. No sé quin Angel o quina Dona t'havia embreixat acollint-te en el seu misteri!

Cap fretura de cel va torçar el teu esguard. En aquell balcó clos, què hi havia? Quin parais d'infants i d'esposa, després de la marxa, t'esperava?

Era cert! Per això un Univers agombolava els teus ulls límpids com xaragalls d'espadat.

S'engrandien... més... i més...

més Espai...!

que una àliga el solcava amb una majestat de navili antic que sabia amansir les feres marines: TU.

Les tempestes t'acolliren sota la protecció dels afrodisiacs i cada Esposa era el còntic primer del teu dolor tornat simfonia de músiques

per la teva mort impròpia.

Uns cignes t'emmenaven com si també fos un llac on deuen reposar els lluitadors inèdits.

Oh, si hagués pogut rompre la teva mort com un vidre de cristall!

Quin glop de vida lluminosa hauria espargit damunt de la terra!

Tu i Jo, només! Els homes i les dones van perdre's i uns gossos eren els heralds d'aquella teva mort!

La nit, en aquella espantable solitud de cementiri, dels plàtans en feia Xiprers afuant-los amb les seves ombres.

Un tramvia, un autòmbus, el calcigant dels cavalls i un ciutadà em robaren la teva mort

em robaren la teva mort

que t'hauria volguda meva, com meva era la meva sang i la pell i la fam!

Ah, si hagués pogut aixecar les Mars i els Oceans i abocar-los a l'espai!

Els vents haurien embolcallat la terra d'una mort de sal, lenta i sinistra i jo, únic Fall d'humana Fallia dempeus, en el Temple de les ombres gegantines, l'hauria contemplada com un Déu majestuos!

Oh, si hagués pogut!!

Ens van deixar sols, germà! que sempre t'he portat a les tombes de la meva tristesa.

Si amb les meves mans hagués pogut engrapar la terra i esberlar-la, quin joç no t'hauria adobat amb flors d'ametllers, de lliris i de geranis!

i una guitarra a l'esquerra

que t'hauria cantat les cançons de la platja i de la vela i del primer pit de noia que besares.

T'hauria cenyit en el front la Immortal ferotgia dels pescadors:

AHIR!!

Ara, aquella teva mort, — mà agençada de terra florida i d'estels — és la que'n emmena per aplagar les messes que tot-temps sembrarem:

AVUI!!

Jaume TARRADES

DE LA HISTORIA

II

L'amor a la fórmula per damunt de l'experiència: heus ací el que caracteritza la decadent cultura intel·lectualista.

I cal remarcar que aquest amor a la fórmula no solament és característic d'aquella posició cultural que anomenariem conservadora, ans la retrobarem, i exposada a les mateixes fallides, en aquelles promocions culturals que estan al cap d'un moviment revolucionari.

Deixeu-nos aclarir aquest concepte de «moviment revolucionari». Un moviment revolucionari no és més que un moviment d'evolució contrariat en el seu adveniment per l'ordre establert que li fa resistència. La violència d'un moviment revolucionari sempre ve provocada per la violència de la resistència que troba. Per tant caldrà modificar la fama de sanguinari amb què són conceptuats els revolucionaris. Es ben palès en els moments actuals—com en anteriors moments històrics— que els sanguinaris són sempre la gent d'ordre.

Diem, doncs, que aquest amor a la fórmula per damunt de l'experiència, el trobem igualment en les organitzacions revolucionàries i fins en aquelles altres que podríem anomenar ultra-revolucionàries. Ací tenim, en els nostres dies, aquells que posen el programa unilateral (amb els defectes i les insuficiències experimentals de l'època en que fou concebut) de Marx i Engels, per damunt de l'experiència Marx-Lenin-Stalin. I podem dir que estem només als inicis de la transformació que la fórmula d'organització social de Marx sofrirà en el curs del temps.

L'experiència Marx-Lenin-Stalin és l'experiència, més ben dit: és la realitat que conté unes conseqüències gairebé il·limitades — aquestes conseqüències, les unes estan en via de realització i les altres estan en gèrmen—, i no obstant l'experiència Marx-Lenin-Stalin representa sobre moltíssims punts una rectificació de la fórmula d'organització social de Marx i Engels.

Seria absurd creure's que la vida, això és: la realitat: l'experiència, s'equivoca, és més raonable opinar que la fórmula era incompleta i tornar-la a examinar per a descobrir-hi uns errors de perspectiva que indefectiblement ha de tenir — són iguals de tènues els errors de perspectiva cap endarrera com els errors de perspectiva cap endavant —. Els errors de perspectiva cap endavant provenen — en el cas de Marx i d'altres historiadors materialistes — de l'endarreriment en llur temps dels mètodes d'investigació científica, especialment en el domini de la psicologia individual i col·lectiva.

En el "devenir" o "l'esdevenidor" històric no hi ha un moment que sigui més important que un altre, això només poden pensar-s'ho aquelles persones que creuen que en el desenvolupament del procés històric s'hi troben punts morts o sigui d'immobilitat, això és: d'estabilitat completa; l'estabilitat és únicament aparent i d'efímera duració, exactament com en la naturalesa i en tots els processos de desenvolupament de les seves formes de representació siguin plantes, animals, o l'home.

Però si bé no podem dir que el desenvolupament del procés històric s'interompi en cap moment, i que per a prevenir-nos de possibles conflictes és necessari vigilar-lo, això és: observar-lo en totes les seves fases — els conflictes únicament sorgeixen provocats per aquesta nostra confiança en l'ordre, en l'estabilitat —. Tanmateix podem dir que hi ha moments històrics — com els que estem vivint — que a causa del dolor de l'experiència — dolor provocat per l'acumulació d'errors — la facultat d'observació s'aguditza i assistim a un veritable esfondrament d'idees falses. En aquests moments històrics els homes que posseïen suficientment desenvolupada la facultat d'observació tenen la impressió de que les lleis naturals de "l'esdevenir-se" històric es mostren nues davant dels seus ulls i de la seva percepció mental. Per a dir-ho en una imatge: assisteixen a l'infantament continu de la història i veuen en joc les lleis naturals que el regeixen.

El moment històric actual repercutirà sobre totes les activitats mentals i materials; depèn de nosaltres mateixos — de la nostra sagacitat i dels nous mètodes de la nostra cultura — d'heure el profit de l'ensenyament de l'experiència — aquesta és l'única manera d'eliminar el dolor: col·laborar, ajudar al procés natural de l'infantament de la Història.

Heus ací com a exemple la posició que en l'actual conflicte observen les Democràcies burgeses i el Socialisme intel·lectualista.

L'equivocació dels intel·lectualistes demòcrates i socialistes és creure's que llur actitud abstencionista — que en realitat és obstructivista —, sigui, en el moment actual, d'alguna eficiència en el desenvolupament històric.

Repetim, una vegada més, que la inèrcia no existeix en la vida; la inèrcia no és més que força d'obstrucció que engendra violència i desordre sempre que impedeix la continuïtat lògica del procés històric. La vida és sempre i a tothora acció: instints, sentiments i consciència lluiten en l'individu: aquesta lluita es projecta ampliada grandiosament en la societat.

En el terreny pràctic, la democràcia burgesa i el socialisme intel·lectualista estan convençuts que salven uns valors morals que el comunisme destrueix teòricament. I diem teòricament perquè no hi ha hagut cap realització d'una teoria revolucionària que hagi destruït els valors morals en vivència dins la societat del seu temps.

Els valors morals no són patrimoni d'una determinada etapa de cultura. Els valors morals — records de l'automatisme de la societat de que parlarem en el segon dels articles "De la Llibertat" — són consubstancials als homes que viuen en aquesta determinada etapa de cultura que presència una Revolució.

Els retorns endarrera, fenòmen que es produeix automàticament després d'una Revolució, no indiquen altra cosa que la permanència d'uns valors morals.

La Revolució, la més radical, la més extremista, no fa més que canviar el quadre de valors morals dins el qual es mou la societat. I el canvi que opera en el quadre de valors ve sempre condicionat per la psicologia i la història o sigui l'estat de consciència en què es troben els homes del país on té lloc la Revolució.

En el canvi del quadre de valors morals radica tota la transcendència d'una Revolució. La Revolució no destrueix res, en té prou en canviar de lloc — d'augmentar o de restringir la importància — dels valors morals existents, els uns en decadència i d'altres tot just en estat latent.

La societat — com l'individu — és un complex d'instints i de sentiments — necessitat (instint; causa productora de l'economia en la història), i desig (sentiment; causa productora de la cultura), dels quals Freud cerca de trobar l'arrel comuna en la libido —. Cada un d'aquests instints i sentiments cerca de satisfer-se, i cada un ho fa en un pla diferent, fins que aconsegueixen de resoldre's per mitjà del coneixement en la consciència.

Tot allò que actua en el subconscient, tot allò que constitueix el "pathos" de la naturalesa humana, un bon govern no ha de negligir-ho, puix que no serà amb decrets ni amb mesures de violència que ho extirparà, ni tampoc fóra convenient d'extirpar-ho (en el cas de que fos possible, que no ho és); les manifestacions del "pathos" desapareixen, que equival a dir que se superen, quan, per mitjà del coneixement, es resolen en la consciència.

El coneixement respecte als problemes de l'ésser i el seu destí és tan limitat encara, que l'home sent la necessitat de mantenir les "solucions provisòries" més o menys enginyoses, més o menys poètiques, que ofereixen la religió i la metafísica.

Per tant un bon govern dels nostres temps no suprimirà del seu quadre de valors les manifestacions del "pathos" com són la religió, la metafísica, la poesia i l'art; no obstant tampoc les posarà en primer lloc, aquest, avui — que som als començaments d'una nova cultura —, està destinat a la ciència experimental que es desplegarà en totes les direccions i s'exercirà damunt totes les matèries, fins aquelles matèries que la ciència incipient — en sociologia i cultura — del segle XIX creia indignes de la seva atenció, com són els problemes psíquics o de l'ànima i la creença en la taumatúrgia i la màgia que reposen en l'observació de fenòmens naturals encara no explicats.

Ens adonem que, encara, en els nostres dies, les teories revolucionàries es representen la societat sota d'un aspecte massa simplista; en entrar en vies de realització, la societat modifica la teoria revolucionària i la transforma en un organisme vivent.

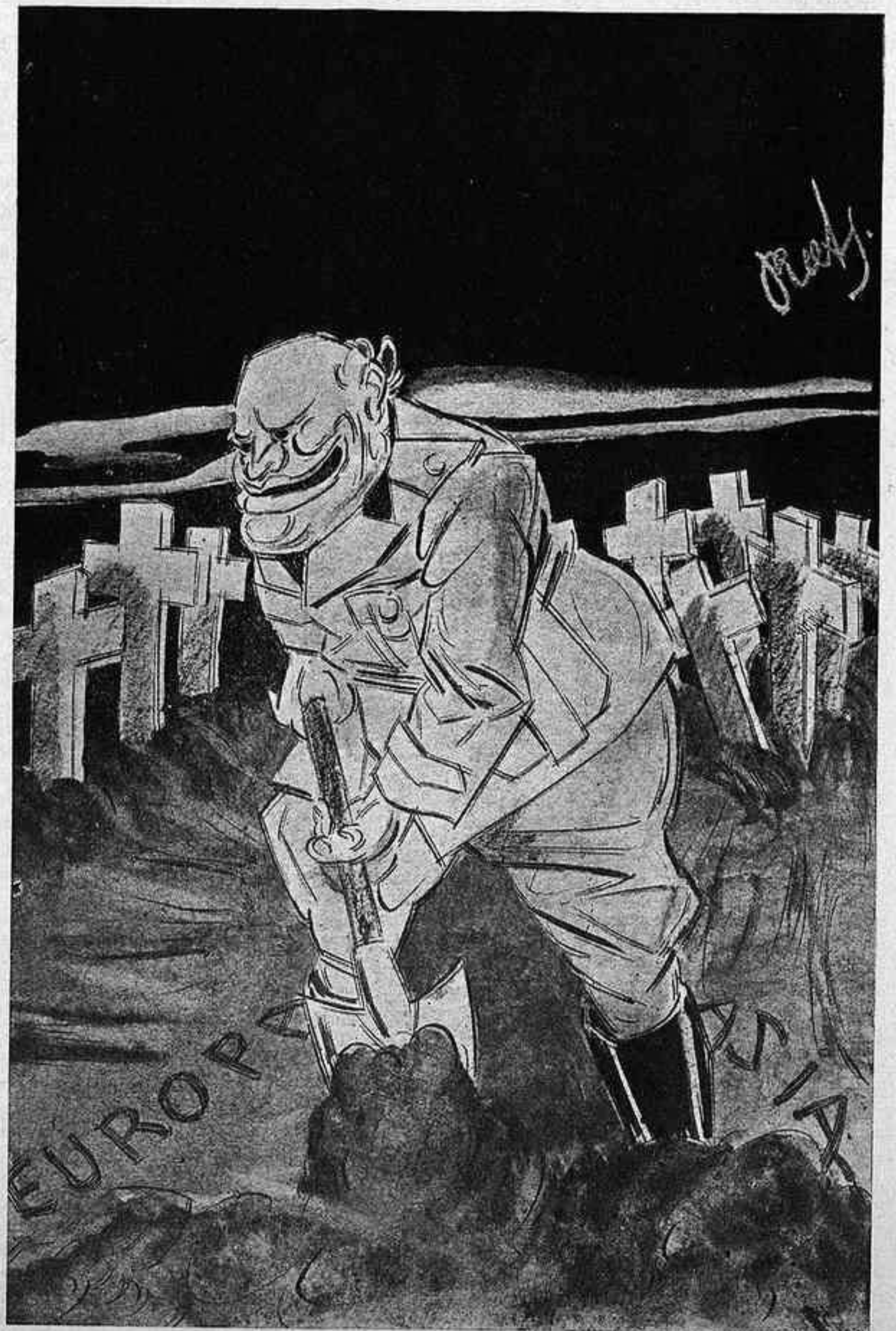
Pel que hem dit abans hom comprèn que és un error de creure que els valors morals i la possibilitat d'una nova ordenació de valors morals — tal com ho exigeix l'estat de consciència de la societat del nostre temps —, siguin avui defensats per les Democràcies burgeses i pel Socialisme, imbuïts de les idees falses de l'antiga cultura intel·lectualista.

L'experiència del moment actual fa evident que una nova ordenació dels valors morals en vivència, i que permeti el desenvolupament natural d'uns valors morals latents, no fóra possible a Espanya (ni qui sap si serà possible demà en cap altre país), sense l'existència de les organitzacions revolucionàries, ni sense la presència com a força organitzadora de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques. (La veritat d'aquest fet dona encara actualitat i valor a la crítica de Marx contra l'antiga cultura intel·lectualista, i, també, a la necessitat d'organitzar la violència d'agressió per a vèncer la violència de resistència que contraria l'evolució natural del procés històric).

Si les Democràcies burgeses i el Socialisme intel·lectualista s'afegixen ho deuen en què cada dia que passa es revelen més inútils i més refractaris a la natural evolució de la societat.

Diguérem en l'article anterior que cada moment històric no té sinó una solució o sigui una única continuïtat lògica. El moment històric del mes de juny del 1938 és sensiblement diferent que el moment històric de finals de l'any 1936. I aquest canvi afecta principalment el futur de les Democràcies burgeses i del Socialisme intel·lectualista.

MARIA CARRATALA



Després diran que no treballo per la pau

ANDRE MAUROIS, ACADEMIC

MERIDIANS

L'Acadèmia Francesa ha elegit per majoria (dinou vots contra tretze a favor de Paul Hazard i tres a René Pinon) l'escriptor André Maurois per ocupar el lloc que deixà vacant la mort de René Doumic.

André Maurois, l'escriptor alsacià de pura estirp anglesa, és prou famós per a que calgui comentar extensament la seva obra, que compta amb una bibliografia copiosíssima. En un article publicat en el darrer número de "Les Nouvelles Littéraires", sobra els novel·listes anglesos, Maurois parla dels seus models: Butler, Bennet, Wells, Meredith i Kipling, en els quals s'inspira la seva obra, molt més — no sabem si per dissort o per fortuna: és una qüestió de temperament — que en Galsworthy, Lawrence i Hardy.

Maurois descendeix d'una família d'industrials acomodats i es formà sota la influència d'Alain primer, a l'Universitat d'Oxford i al front anglès, més tard. Després de dues obres humorístiques — d'un humorisme entre sarcàstic i líric, amb tacs d'una tendresa delicada que caracteritzarà més tard tota la seva obra — "Les Silences du Colonel Bramble" i "Les Discours du Colonel O'Grady", considerades com a uns dels millors exponents del talent d'aquest escriptor, Maurois s'assajà en la novel·la amb "Ni ange ni bête", llibre inspirat en la vida del poeta anglès Shelley, en el qual trobà l'ocasió de descriure la seva pròpia vida i les reaccions d'un idealista davant la realitat, les contrarietats d'un esperit format en els llibres en topar amb l'eixutesa de la seva vida d'industrial. Més tard repregué el mateix tema en "Ariel ou la vie de Shelley", una de les seves obres més conegudes que, amb "Disraeli", contribuï poderosament a la creació i a la voga de les biografies novel·lades, la tècnica del qual fixà i descriu d'una manera magistral en "Aspects de la biographie".

Amb una curiositat universal i un gran talent d'escriptor, Maurois ha excel·lit en tots els gèneres. Hem mencionat l'humor dels seus primers llibres, els seus primers passos en la novel·la i l'èxit que obtingueren les seves biografies. En la novel·la, "Bernard Quesnay", "Climats", "Le Cercle de Famille" i "L'instinct du bonheur", han estat unànimament apreciats. Sobretot "Climats", de fama mundial, en la qual les seves qualitats i les seves limitacions culminen en una realització poc menys que perfecta. La protagonista d'aquest llibre, Odile, és un exemple típic de les dones infants que ompliren, en endavant, les pàgines de les seves novel·les. Odile viu, plena de conquesta i de puerilitat, en un món imaginari i irreal. Maurois sembla que vulgui encarnar en ella les forces misterioses i acollidores de la naturalesa. Té el gust del risc i de la desesperança i una impossibilitat congènita per a ésser sempre exacta, constant, contínua; mai no sap ben bé on va, però sabem que res del món l'impedirà d'anar-hi. El somni es troba en ella amb la realitat; millor dit, són dues realitats allunyades les que acaben, fatalment, per trobar-se. "Climats" té una construcció rigorosa, una orquestració acabada i, per la seva discreció, per la seva tendresa, pel seu encís diluït en una simplicitat commovedora, restarà com una de les obres més representatives d'una època que avui, tota pròxima encara, ens sembla ja llunyana.

En les seves novel·les Maurois es serveix de l'anècdota com a matèria vivent per a bastir l'obra literària amb les reaccions diverses de la realitat damunt un temperament sensible d'escriptor. Barreja d'autobiografia, de memòria i de somni, ens aporten sensacions noves amb una sensibilitat una mica deliquescents, trencada, pueril i, de cop, suau i revolcada. Són obres que donen un so ple, uns acords perfectes i en les quals, amb una poesia sense ostentació, es conjuguen harmoniosament l'ambició, l'ale i les possibilitats d'aquest escriptor.

André Billy va traçar, fa anys, als "Annales" un retrat molt vivent de Maurois. L'autor de "Climats" hi era presentat com un gran burgès, ignorant de tota dificultat material, relacionat amb la millor societat de París, que portava una vida confortable, d'una comoditat brillant i escrivia tranquil·lament, sense apremis de cap mena. Per això les seves novel·les transcurren totes en un ambient d'alta burgesia, d'aristocràcia de la indústria i dels negocis, de la mateixa manera que les de Proust tenen per escena l'aristocràcia de la sang.

Es potser per aquest motiu que els trobem avui un so distant. La frivolitat i l'humor elegant i de bon gust que les travessen no foren prou per a salvar-les, si una aguda penetració psicològica, un estil límpid i una vena melangiosa, conscient de la seva incompleta comprensió de l'home total, no les salvés d'un oblid que fóra injust.

André Maurois ha escrit també una "Histoire d'Angleterre", obra documentada i àgil, en la qual l'erudició té un aspecte amable que no li lleva profunditat ni exactitud. I unes quantes novel·les d'anticipació i de fantasia científica, a la manera de Wells, per les quals sembla mostrar darrerament la seva predilecció: "Le Peseur d'Ames", "Voyage au pays des Articoles", "La Machine a lire les pensées". Per a completar la seva bibliografia haurem d'esmentar, entre les biografies, la de Byron, diversos volums d'assaigs: "Logiciens et Magiciens", "Mes songes que voic...", un llibre per a infants, "Le Voyage au pays des dix-milles volontés", i un de difícil classificació, "Meipe ou de la deli-

vance", en el qual explica la gènesi d'algunes obres literàries — entre elles el Werther — i presenta el treball de creació com una deslliurança per als autors dels sofriments i dels neguits de la vida real.

pica li aporta, molt sovint, la seva gota de fel".

Aquesta profunda remarca podria aplicar-se a Maurois, esperit aparentment clar i translúcid, enemic de les



ANDRE MAUROIS

En el discurs de recepció a l'Acadèmia Francesa d'un mariscal il·lustre, Paul Valéry feia notar que "els esperits més clars són, a vegades, els que semblen més complicats. I, al contrari, si un escriptor turmentat tracta d'anar, en la seva obra, pel dolor a la joia, la serenitat olim-

complicacions, que es formà, però, malgrat totes les circumstàncies favorables, en les trinxeres de la guerra del 1914 i en elles aprené a conèixer els homes tals com són.

La consagració oficial li arriba a temps i és — no caldria dir-ho — merescudíssima.

M. A.

DEL DIA DEL LLIBRE

PER UN PUBLIC DE CONFERENCIES

Costa molt de crear un públic de conferències. No gosariem dir que Barcelona el tingui, o almenys, que hi sigui tan nombros com requereix la importància de la ciutat. Vosaltres mateixos en deveu haver fet la constatació, si és que sou donats a anar a aquesta mena d'actes: sempre hi trobareu les mateixes cares, que us esdevenen familiars i, encara, hauréu vist sovint com una conferència es suspenia per manca de concurrents. Això passa ara i ho atribuïm a la guerra; però la veritat és que ja passava abans.

Diríem que la manca d'oients és paral·lela a la manca de lectors de què ens havem planyut tantes vegades. No tothom llegeix tots els llibres que convindrien; per tant, mentre la gent no tingui la suficient saturació de text, no trobaran tot el plaer d'escoltar les paraules. La conferència té com a avantatge sobre el llibre un do de rapidesa. L'home que ocupa la tribuna en uns minuts us dirà coses que, si les llegíssiu, se us emportarien molt més temps. La seva veu, si va bé de to i de compàs, serà tant o més persuasiva que la lletra d'impremta, però els oients hauran d'estar més atents que si fossin lectors, car el que se'ls diu és per a ésser comprès de seguida: les paraules del conferenciant no us seran repetides, com repetireu — si s'escau — una o diverses vegades les pàgines d'una lectura. Si no copseu immediatament, seguint el ritme de l'exposició, totes les idees que enclou, és gairebé segur que malaguanyeu el temps: notareu que és així per l'avorrimment que us agafa.

Per això hi ha poc públic a les conferències: perquè cal el doble entrenament; perquè tenen més dificultat que la lectura, i tenim pocs llegidors. Llegidors i oients són, doncs, una sola mena de persones; llegir i escoltar, dues funcions paries que, de tant que s'assemblen, es complementen reciprocament. Hom ja se n'ha adonat prou i ha insistit a remarcar-ho, i s'ha fet propòsit d'agermanar l'acció del llibre amb la de la tribuna i viceversa. Heus aquí per què en el recent Dia del Llibre hem tingut ocasió de sentir bellíssimes conferències i per què entre aquestes, moltes han trobat un caràcter de solemnitat donada la qualitat del qui parlava i fins el lloc des d'on ho feia. Es pot dir que els lectors les han rebudes com uns premis, i puix que els qui les sentien, que s'havien gaudit primer i solitaris dels

bons textos, ara notaven la joia de veure's reunits en una festa amb els seus conssemblants fruïdors dels mateixos plaers. Heus aquí com, almenys un cop a l'any, ha estat ben palès l'auxili que s'han donat els llibres i les conferències.

En una ocasió solemne com el Dia del Llibre en què es celebren tants d'actes, n'hi ha que s'emporten tot el relleu i al-



LA BIBLIOTECA APEL·LES MESTRES

tres, no menys valuosos, queden preterits. Les notes dels diaris, la ràdio i el comentari al carrer, s'ocupen principalment d'aquells que s'han organitzat per pompa i fins per quedar bé, als quals no s'ha escatimat cap mena de propaganda. Aquests actes han ajudat a distreure l'atenció d'uns de realitzats calladament i honestament per persones que en fan de semblants gairebé cada dia, i que quan ve el moment de la festa grossa hi marquen la seva adhesió fent-ne una miqueta més: no gaire, que no els cal.

Desaperebudes de molts han quedat les tres conferències donades a la Biblioteca Infantil Apelles Mestres, de l'Associació

LLIBRES AL FRONT

Ací i fora d'ací, en l'escapada de la Diada del Llibre, m'he trobat en contacte amb els nostres soldats. I no pas per suggestió ni per decorar amb galindanes aquesta festa anual de la nostra cultura escric que els nostres soldats estan àvids de llibres. Al costat d'un fusell un llibre: en el fons la nostra guerra ja és ben bé això: una guerra per la cultura. Però uniu al goig de llegir aquestes paraules el de constatar-ho personalment, el de descobrir en els ulls d'uns soldats la impaciència que els provoca l'anunci que els feu d'una tramesa de llibres que seran per a ells.

Algú — vivim i no m'estranya, irreduïblement malcontents tant dels altres com de nosaltres — gosaria escometre'm amb raons sentimentals extraordinàriament profundes; però jo, ara, em limito a constatar amb orgull aquest fet que justifica, al marge d'arguments capciosos i sofismes derrotistes, la venda gairebé fabulosa que d'un temps ençà assoleixen els llibres: els nostres soldats que hom imaginaria completament absorbits per la guerra, estan assedegats de llibres.

A l'hora d'inventariar la guerra, que hom no oblidí, al costat de les columnes que en les estadístiques exhibeixen el material emprat i les baixes ocasionades, una columna on constin els llibres que hauran llegit els nostres soldats. Aquesta serà, silenciosament, una de les nostres més pures i perennes victòries.

Catalunya podrà enorgullir-se d'haver col·laborat a l'avançada d'aquest desinterèsat servei de tramesa de llibres als combatents amb la creació — que data del mes d'agost del 1936 — d'aquesta organització modèlica que és el "Servei de Biblioteques del Front".

MORT D'UN DRAGO

Aprofito el meu lleure diumenge per a llegir sota l'ombra benigna d'un arbre. Un vent tebi — som a l'inici de l'estiu — viatja llargament damunt el meu rostre, dins els meus cabells despenjats, dins la balma conglada de la meua camisa, lluitant entre la roba i la pell, esplorant, com un panteix humà, els pèls llargs i en desordre del meu pit... Un vent que em fa confondre en la lectura com si, gelós, arrabassés paraules, lletres, frases, imposant-se sobrer, imposant les seves imatges de blats feixucs, combats, a punt per la sega, de civerers que cremen intimament, de deliris d'ocells, d'irreductibles sets que aviva el corrent fresc de l'aigua...

Hi ha infants que juguen a l'era: els meus, una noietta dels masovers... Alegria salvatge, pells cremades pel sol! Salten al mig de la palla, afollen les gallines i els ànecs plàcids, ingenus, es rebel·len damunt les herbes...

—Un dragó un dragó!

Una veu rosa xiscla aquest mot amb terror. M'aixeco. Damunt la paret blanca de

la façana de la masia, veig el dragó que s'enfila verticalment. Es detura sota una barbacana. Aplanat, incrustat talment damunt la calç, mou tot just el seu cap triangular, jofo. Una dona eleva inútilment una escombra. El dragó es decanta i, durant un moment, sembla afectar-se d'aquell gest grotesc i de l'estri hòrid.

—Entrarà a la cambra! — criden. M'armen d'un llarg garbó. Diria que m'impelleixen escales amunt. S'han triat un botxi. I el botxi sóc jo. Venturosament per al dragó, penso.

Obro el balcó. Els infants m'aclamen des de baix. Fins aleshores no em sento realment responsable de la meua gesta. El dragó, reposa en un entreforc de riells de calç escrotonada. No gaire més amunt hi ha el rellotge de sol amb el seu bastó d'ombra, i, en un relleix vulgar de justa emergent d'una espillera, un colom contempla el paisatge amb el seu ull esfèric.

—Mata'! Mata'! — vociferen. Una idea vaga de poble judaic em contorba. El meu braç s'eleva brandant el garbó. Colpeixo a l'atzar. L'aire s'escapa amb un petit gemec i la paret ressona del meu cop salvatge. Veig el dragó immòbil, gris, gairebé bell, cuejant insensiblement. El meu braç refà el gest homeier i l'extrem del garbó encaixa al bell mig el cos escatós del sauri ingenu. L'animal queda clavat a la paret, el coll flàccid tràgicament decantat damunt el buit, el cap triangular suspès i un pensament elevat després el cel, com si volgués escapar-se d'aquella part del seu cos terriblement malmeusa. El colpeixo de nou — insanalement però també dolorosament — i la punta afuada del meu garbó assoleix altra vegada el seu cos de seda. El dragó s'estremeix de la mortal fiblada, però queda encara aferrat de potes a la blancor aspra de la paret. El colom s'ha llançat a l'espai amb un aleteig que fa panteixar l'aire. Criden les veus petites amb alèrets de triomf. Només em cal empenyer amb la meua arma i, el dragó, cau aplomat damunt el sòl. Davallo. Encara el veig balancejant a l'extrem d'un branquilló que la mà d'una noia passeja entre la mirada encuriosida i sobtadament exulta dels infants: és d'una grisor argentada, de pell fina i quadrícula per unes ratlles molt tènues; les potes semblen retallades matusserament a posta sobre un paper meravellós per a il·lustrar un conte d'infants: són d'un blau aquós, pàlid; talment unes pingelades posades a corre-cuita per a embellir-ne el conjunt... La mà de la noia el deixa damunt l'herba. M'assec per reprendre la lectura. Sento una estranya inquietud. Llegeixo unes ratlles. Aixeco els ulls i em sobta fins a l'esgarrifança una escena repugnant: dos gats — l'un blanc, l'altre gris, clapat de negre — es disputen el dragó, estiregant-lo felinament, amb odi, clavent llurs dents esmolades damunt el cos exànim de la petita bèstia torturada més enllà de la mort per un destí cruel.

Xavier BENGUEREL

Protectora de l'Ensenyança Catalana, els dies 16, 17 i 18 de juny en celebració del Dia del Llibre. Hi hem sentit unes veus conegudes i doctes. Però ni elles ni els dirigents de la Biblioteca, ni la mateixa Entitat que la patrocina, no hi cercaven pas l'ostentació, sinó el profit veritable; que és el que dona la col·laboració que adés assenyalem. Nosaltres hi vam anar i ens meravellàrem del públic: un públic de conferències autèntic, nou, encara a mig fer, esperança per a un demà que no es troba gaire lluny. Es el nucli d'infants de deu a quinze anys que cada dia va a l'amable saleta de la Plaça del Pi a fullar i llegir els llibres, que hi són en bella tria. Poques vegades hem vist un auditori tan unit ni tan atent: val a dir que els

poleó, Edison, Mowgli, Marx, Sawyer, Tagore, Maragall, Kipling, Robinson, Mussolini, Macià Bac de Roda i Macià el President, Lenin, Ulisses, Verdguer, Mollière... Els hem dits expressament sense cap ordre: ha d'ésser així com a hores d'ara es conserven dins els cervells d'aquells infants que encara no han pogut fer la distinció dels que són creadors de fantasia o dels que representen la fantasia creada. Cadascun d'aquests noms porta en ell una part de llegenda i una part d'humanitat que els conferencians van accentuar sense intent de delimitar-les gaire: gràcies a aquest complex quedaran fixades a la ment dels nois oients, per als quals faran una llum enlluernadora. Per a refer-se de la llum i saber quins corresponen al món en què vivim i quins al món dels somnis no tindran altre remei que recórrer als llibres. Els oients esdevindran lectors, i quan ho siguin de debò trobaran més delitós escoltar-los una altra vegada, i ja no els vindran tant de nou. I el públic de conferències anirà naixent i perfeccionant-se.

Heus aquí un Dia del Llibre que donarà el seu profit sense transpassar el llindar de casa. I el donarà principalment perquè va dirigit als infants, de qui Catalunya espera i necessita tant; així ho han comprès els dirigents de la Biblioteca i tracten d'infondre'ls aquest sentit i la seva pròpia ponderació. I el donarà també perquè encara que aquestes conferències fossin amb motiu de la Diada del Llibre no són pas les úniques que els nois escoltaran en tot l'any, puix que constantment, almenys cada setmana, algú anirà a parlar-los de llibres i d'homes, de Catalunya i del món d'una semblant manera.

Potser és per aquesta raó que arran del Dia del Llibre els actes de la Biblioteca Infantil Apelles Mestres van quedar una mica negligits: no eren actes específics d'aquell dia. Nosaltres havem deixat passar un parell de setmanes després de llur celebració i hi alludim ara per significar tant la seva vàlua com la dels que els acompanyen d'un cap de l'any a l'altre. Per dir que per aquell Dia a la Biblioteca hi havia una exposició de llibres per a infants (amb una parada on unes noies gentils en venien), mentre tots els altres dies els llibres estan oberts a tants nois com vulguin anar-hi. L'èxit d'oients i de lectors foses en una massa única bé estimula a creure-ho, i si l'obra va creixent i hom en crea de semblants arreu de Barcelona, és possible que, anys a venir, el Dia del Llibre perdi l'ambient de festa grossa que ha tingut sempre perquè l'excess de què repartit entre els altres 364 dies. Ben mirat, no hi sortiríem guanyant?

OCR.

ESTEL LLUMINOS

Quan l'ignasi Iglésies va obtenir la Flor Natural en els Jocs Florals de l'Havana l'any 1923 amb la seva poesia "Els dos amors", figuràvem en la redacció d'un periòdic barceloní que monta vegada s'havia mostrat injust en parlar de les seves obres. El propietari, home oportunista, que aprofitava totes les ocasions per ajuntar la seva veu a la pública befa o a l'elogi imperant, fent més sorolls un fracàs o un triomf, va encomanar-nos celebrar una entrevista amb el poeta llorejat per tal que els llegidors, el poble, no fes esment d'un silenci que hauria repercutit en el tiratge de la publicació.

Decididament, la nostra situació era prou violenta, i és per això que tustàrem al cancell del pis del gran dramaturg amb el cor encongit, el cohibiment marcat al vostre i les paraules nuades a la gorja.

Mai no oblidarem l'efecte que ens va produir la seva silueta vigorosa i aquella mà estesa dintre la mitja foscor del seu despatx. En dir-li que hi anàvem en cerca d'uns mots seus per a aquelles mateixes pàgines que feia poc s'havien mostrat impetoses per la seva obra social i literària, vàrem veure que hi havia llum en el seu rostre i una mica de melangia en els seus ulls.

Restà un moment indecis; després, donant-nos un copet al braç i arronçant amb displicència les espatlles, va convidar-nos a seure. L'havíem admirat en les seves obres, però en aquell moment la seva actitud va fer brotar en nosaltres una mena de veneració per l'home que sabia perdonar unes ofenses rebudes d'aquell que, per conducte nostre, se li presentava amb tota la seva ànima mercantilista i sense una gota d'amor propi. Ens vingué a la memòria, en aquell instant, el fet d'aquella dona que va estar-se llarg temps sense rentar-se les mans perquè el poeta les hi va estrènyer un dia que passava pel seu costat aclamat pel poble que l'homenajava. Li semblava un sacrilegi esborrar-ne aquella empremta invisible que ella sols podia contemplar amb els ulls del cor.

I en veure'l al nostre davant, en aquella austera cambra de treball, la nostra ment giravoltava com un borinot imperitinent bo i resseguint la vida i l'obra del que tan bonament ens acollia i trobaven força bonic i gran el gest d'aquella dona que havia posat en ell una fe doblement elevada per la seva senzillesa.

Quan s'inclinava vers nosaltres, interlocutors, per escoltar o parlar-nos, els seus ulls, amb una dolcesa aguda, ens penetraven fins al fons. Semblava voler endevinar les nostres intencions mentre l'observàvem, ensams que endevinàvem en ell una ànima humana, inquieta i dolent en la presó de la vida, assedegada d'ideal.

Ignasi Iglésies era un d'aquests éssers escollits dels quals es desprèn un nimbe misteriós. Quan passant per una via pública us els trobeu, els seguïu amb els ulls. Si topeu amb llur esguard, esdeveniu joiosos. Tots els rostres es giren instintivament vers ells, com les flors vers el sol, i amb llur sola presència formen a l'entorn una atmosfera benefactora, convertint-los, com per miracle, en més bons del que sou. Es llur força tranquil·la que us fa avançar; és l'ascendent d'una personalitat magnètica, d'una vida pura, d'una ànima perfecta, i és per això que comuniquen la seva flama als que s'hi acosten.

Era un poeta, poeta a la manera dels infants i dels pobles joves. No estimava la natura estèticament, com un bell espectacle que s'admira, sinó que anava a ella amb tots els seus sentits.

Ell no visqué entre els humils com un artista en cerca de tipus per a les seves obres i per a fer provisió de color local o



Ignasi Iglésies

d'imatges, sinó com un home que és de la mateixa classe i troba, dintre llurs ànimes simples, però infinitament sensibles, la seva ànima mateixa, tenint llurs alegries i dolors resonàncies profundes en el seu cor. Per això la noblesa d'Ignasi Iglésies no era misàntropa: era tan modesta que hom la copsava de seguida. Acollia amb la mateixa somrient benevolença tots els que anaven vers ell, i s'inquietava de tots amb un interès minucios. Semblava que els seus ulls s'aclarissin cada cop que us veia, com també que el seu esperit es deixondís o aixequés vers la vostra preocupació, per endevinar-la.

La seva obra s'erigeix, profunda i bella, digna d'ésser perpetuada. Si, cal perpetuar la seva obra, si més no perquè és un escriptor que va posar la seva ploma al servei de les més nobles idees, en les quals hi abocà la seva fogsitat, el seu talent. És un escriptor que cal ésser mostrat com exemple a alguns centenars d'apedaçadors d'idees avariades que segueixen l'opinió o la moda, mancats de sentit social.

Es també d'admirar un home com aquest que, aparat en veure la humanitat sofrint, es desfèu en cos i ànima per la seva causa, mentre una munició de gent buida no es mou si no és per consideracions menyspreables d'arribisme i d'egoisme.

Ell hauria pogut, amb l'excusa d'afavorir una renaixença idealista, fer quelcom més avantatjós des del punt de vista pecuniari, abandonant les seves idees, ocupant-se sols de literatura sona, privada de vida, d'empenta.

No; allò continuà lluitant per les més belles idees d'emancipació que hom pugui concebre. No obstant, allò sabia ben bé el que es pot guanyar fent-se el campió resolut de la causa d'un poble. Sabia que les seves intencions serien voluntàriament incompreses, deformades, desnaturalitzades,

EL TEATRE DE JACINTO BENAVENTE

Jacinto Benavente és l'autor modern que ha portat més inquietuds a l'escena espanyola; que hi ha debatut més conflictes i problemes morals. Enfront d'ell només pot ésser dreçada la figura de Galdós, amb unes quantes creacions de més envergadura, amb uns quants personatges més vigorosos — la figura del vell Albrit, sobretot —, però el teatre del qual, sense tanta amonitació com el de Benavente, sense tanta diversitat, no ha obtingut tanta atenció del públic, ni ha marcat, d'una tan forta influència, els seus predecessors. Carles Arniches, l'altra figura que, de vegades, és també enfrontada amb la de Benavente, si realment no resulta tan artificiosa, si té una més humana simpatia, una major frescor, i, si aboca a l'escena tota una sèrie de tipus vivents i pintorescos, el seu món és molt reduït, les seves preocupacions i els seus conflictes molt limitats i no gens complexos.

Benavente, en canvi, es mou entre els conflictes etèrns i els problemes del dia; el fet divers i els temes poètics. Va de la més alta societat, del món més cosmopolita, a la tertúlia del cafè madrileny i al drama rural. Cap gènere no li és estrany: passa del sainet a la sarsuela, de la revista a la comèdia de màgia, del drama a la tragèdia. El seu enginy, no solament anima i aireja així el teatre espanyol força resclorit i estantís en el moment que ell hi fa aparició, sinó que n'exemplifica els límits, en renova els temes, i, sense renunciar a la seva personalitat, ni oblidar la veu de la raça, tot recordant, sobretot, Cervantes i les novel·les picaresques, hi aporta les més diverses influències, les modes i tendències que han o que comencen a fer en el seu temps més oroll per Europa: se sent atret així evidentment per l'enginy brillant d'Oscar Wilde, per les suggestions de Maeterlinck, pel decorativisme artificios i morbós de D'Annunzio. Però no oblidia els clàssics, no ja els del seu país, els del seu idioma, sinó, sobretot, Shakespeare i Molière. El seu cor sembla partir-se entre aquestes dues influències i, de vegades, s'ajunten en una mateixa obra, com en "Los Intereses creados". Aquell idill en el jardí, aquella exaltació dels sentiments que esdevé lírica fins a expressar-se en vers, són d'essència shakesperiana; aquell final d'un tribunal còmicament estil·litzat és molieresc.

Es altrament el comediògraf modern que ha portat a l'escena castellana una major diversitat de personatges. Des d'altres i encisadores princeses, personatges de somni, fins a camperols i mendicants. L'aristocràcia madrilenya ha estat sovint el blanc de les seves sàtires, i la classe mitja, amb les seves tristesses i les seves claudicacions li ha inspirat algunes de les seves comèdies més impressionants i comprensives. La seva producció, tan vasta i vària com és, té els seus alts i baixos

naturalment. Al costat d'obres que s'han fet centenàries en els cartells i que resisteixen perfectament la prova de les més diverses reposicions, hi ha les que no han estat sinó la flor d'un dia o d'una nit, i que ningú no sent ni és fàcil que senti mai la curiositat de fer revivre. Entre aquests alts i baixos no s'afirma, però, cap gran creació, cap d'aquests personatges que basten per ells tots sols, per a fer la glòria d'un autor. La majoria d'ells són traçats amb mà lleugera, amb detalls ben característics, que els tipifiquen bé, però que no tenen prou força per a restar d'una manera indeleble en el record dels es-

d'enginy, de gràcia, de fantasia, d'intenció, d'amenitat literària...

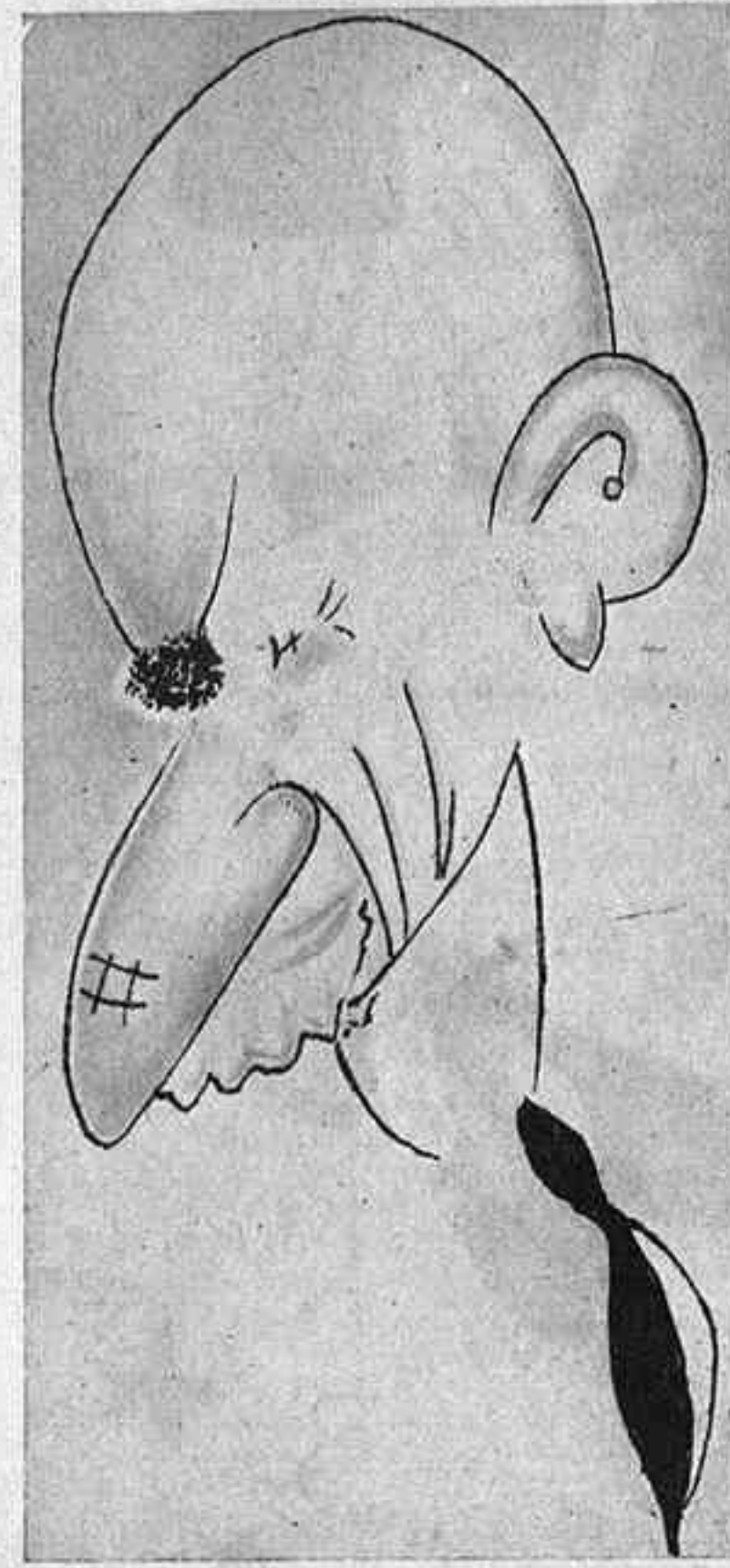
La literatura és possiblement la major glòria de l'autor de "Los intereses creados". Les seves obres més característiques, a desgrat de "La Malquerida", a desgrat de "Señora Ama" — que si tenen les mil·lors virtuts del teatre de Benavente, no escapen als seus defectes, són les més literàries. Però en la literatura hi ha precisament el seu major escull. És ja tòpic, però és inevitable, parlar de l'excés de literatura de les seves comèdies. Sovint l'acció s'ofega sota els comentaris prolixos, les reflexions, els discursos de l'autor. L'emoció mateixa se li refreda en els paràgrafs llargs, i ben tallats. Tots els seus personatges, o molts dels seus personatges, xerren massa, expliquen massa, comenten massa. Marqueses i camperols, fades i mendicants porten massa ostensiblement el segell del talent, de l'enginy, de la facilitat retòrica del propi Benavente. Entre tants d'artificis literaris, no solament cauen en l'amanerament, no solament perden vida i frescor, ans rasten mancats de l'artifici dramàtic que més els escauria: el de diversificar-se, de tipificar-se per llur propi verb. Significa això el triomf de la retòrica sobre l'observació directa de la vida; el de les preocupacions morals o simplement periodístiques de l'autor, sobre els neguits i els conflictes dels personatges. L'ur acció és sovint massa dirigida; la mà de l'autor es fa massa visible entre els seus titelles; deixa endevinar massa que no és el destí, sinó aquella mà que mou i n'estira les cordetes...

Moltes de les seves obres són pròpiament obres de tesi. I no és pas que siguem dels enemics declarats de les obres de tesi. Sabem massa quin gran efecte produeix damunt del públic els debats dramàtics dels grans problemes vitals. Sabem quin gran recurs dramàtic és la mateixa discussió. Coneixem prou les virtuts teatrals de moltes obres de tesi d'Ibsen i fins, per què no?, de Dumas. No oblidem que, precisament, una de les falles del teatre espanyol contemporani és la seva buidor mental. Que els seus personatges acostumen a ésser personatges que no solament no pensen, sinó que no tenen cap fe ni cap ideal... Però és la manera de defensar les tesis on Benavente rarament commou, rarament convence. Les seves tirallongues, el seu bizantinisme, el perden. Sembla sovint que el valor dramàtic dels silencis, de la suggerència li sigui desconegut. Jacinto Benavente és així l'antipoda d'un Jean Jacques Bernard, d'un Txecov, d'un Elmer Rice...

No obstant, Benavente no és sempre així. Si l'excés de xerrameca és el seu pitjor defecte, si afeixuga i fa mortals moltes de les seves obres, quan vol el domina i el supera. No solament en moltes obres, que porten aquest llast literari; sobtadament hi esclata una escena feta amb una concisió i una sobrietat exemplars, sinó que té obres senceres, en les quals no es deixa embriagar pel seu ritme interior; que sap seguir, amb vivacitat, els moviments de la passió dels personatges. Tals, per exemple, "De muy buena familia", en la qual, dit sigui de pas, podria cercar-se en el vergonyós i obscur problema que presenta, en aquells senyors tarats, una explicació anticipada de l'actual tragèdia espanyola, dels sentiments de vergonya, d'impotència, i d'inferioritat que l'han provocada.

Tot i l'abundància verbal de Benavente, tot i les seves prèdiques i discursos, tot i les seves tesis brillantment defensades, l'obra vastíssima de Benavente, no ens ofereix, però, una concepció filosòfica del món. Hi ha, això sí, sàtires justíssimes, exemplaritats morals de primer ordre, consells i advertiments saludables. Una filosofia, no. Benavente no és mai un filòsof, sinó només un moralista, que es complau a posar-nos l'espill de la vida com a exemple. Adhuc no sabem que pensa dels problemes realment capitals de l'existència. La idea de Déu, domina sovint en la seva obra. Però sovint s'hi filtra el dubte i, en la seva amable lleugeresa, de vegades, sembla preferir creure en les fades. Fuetja sovint els egoïsmes dels privilegiats; el clam d'Argpagon reclamant els seus diners, hi troba més d'un eco; però no se'n presenta mai com un revoltat. Pessimista, amarg, en afirmar que la vida és "la llosa de los sueños", en altres obres, no fa tan negres els horitzons de la vida, i creu en l'amor que tot ho ennobleix i tot ho purifica...

Sigui com sigui, amb les seves contradiccions i els seus defectes, amb la seva barreja de frivolitat i d'inquietud, ha creat una obra que, per la seva vastitud, avui ens sembla ingent, i en la qual, si no hi destaca cap gran figura, hi fan aparició molts ninotets brillants, gairebé fabulosos, molts rostres i fins molts esperits femenins commovedors. D'ell és, sobretot, la glòria d'haver tret el teatre espanyol de l'impace pseudo-romàntic on havia caigut, i d'encarrilar-lo vers la crítica dels costums i l'estudi dels caràcters. D'ell deriven, si més no fins l'aparició de García Lorca i de Casona, és a dir, de la darrera generació que hi ha triomfat, totes les provatures intel·ligents i no esgarriadores — com el pastix innoble del teatre clàssic — que han estat assajades en l'escena castellana.



Jacinto Benavente

pectadors. Potser perquè no és la força — tot i haver escrit obres violentes com "La Malquerida" — la característica de Benavente, els seus personatges més ben vistos, més ben traçats són les dones. Altrament la tendència de l'autor a fer teatre de titelles, i bibelots bonics, ja deixa endevinar que el seu mèrit essencial no és el de creador de caràcters, sinó que radica en altres qualitats adjacents,

tat material; per això l'estimava Catalunya i per això no l'oblidarem mai.

No solament no havia sollicitat res de la vida, sinó que refusà tot el que podia usurpar-li la llibertat del seu pensament, la qual va procurar conservar desentranyant-se i esperant, en lloc d'anar-la a cercar, la glòria que va arribar-li per si sola.

Ferran CANYAMERES

des, com també sabia que ofegarien els anhels entusiastes de la seva ànima. Però... què importa? Ell, com tots els escriptors que tenen fe en una vida millor, avançava per la ruta lluminosa de les nostres esperances indiferent als atacs dels rastres, amb l'esguard fixat vers l'esdevenidor. Això és molt noble i molt bell. Ell no va emprendre la ruta que mena als honors oficials, a la fortuna i a la felicitat

Es diu Trini. I pertany a una dinastia d'artistes il·lustres: els Borrull.

Dos anys enrera, la veïem molt sovint en aquells "Cuadros Flamencos" que actuen en els teatres barcelonins que feien varietats. Debutava. I ja brillava amb llum pròpia entre les seves companyes. Era elegant i distingida. Amb aquella elegància i aquella distinció innates dels gitano. I tenia una gran plasticitat. Era més escultòrica que ballarina. Es refiava sobretot de les poses plàstiques i estàtiques. Plena de majestat i esculpida en plena pasta, estàtua vivent, es limitava a fer cantar l'opulència del seu modelat, el prestigi sensual de les seves formes escultòriques. Es feia aplaudir sobretot l'harmonia majestuosa de les seves corbes plenes en repòs.

Tenia també uns braços meravellosos. Uns braços que parlaven amb una eloqüència inestroncable, unes munyegues que executaven torsions inversemblants i uns dits que dibuixaven les figures més complicades.

Breu: en aquell temps, plàsticament, Trini Borrull feia molt bonic. Però res més. Excepció feta del joc enlluernador d'aquells braços prodigiosos, no feia res. A penes es movia. No circulava ni saltava. No sabia servir-se dels peus.

Han passat molts mesos d'aleshores ençà. I la Trini Borrull que hem vist darremament en alguns "fins de festa" de sales de projeccions, en el "Responso lírico a Federico García Lorca", estrenat al Teatre Barcelona per la companyia de Carlos M. Baena, no té res a veure amb aquella Trini Borrull debutant. Ha fet uns progressos enormes. Ja s'ha adonat que el ball no és tan sols actitud, sinó que és sobretot, primer que tot, moviment. I ara, plena de mobilitat, llisca, salta, volta, circula i corre, dansa no tan sols amb aquells braços miraculosos, sinó també amb els peus, i

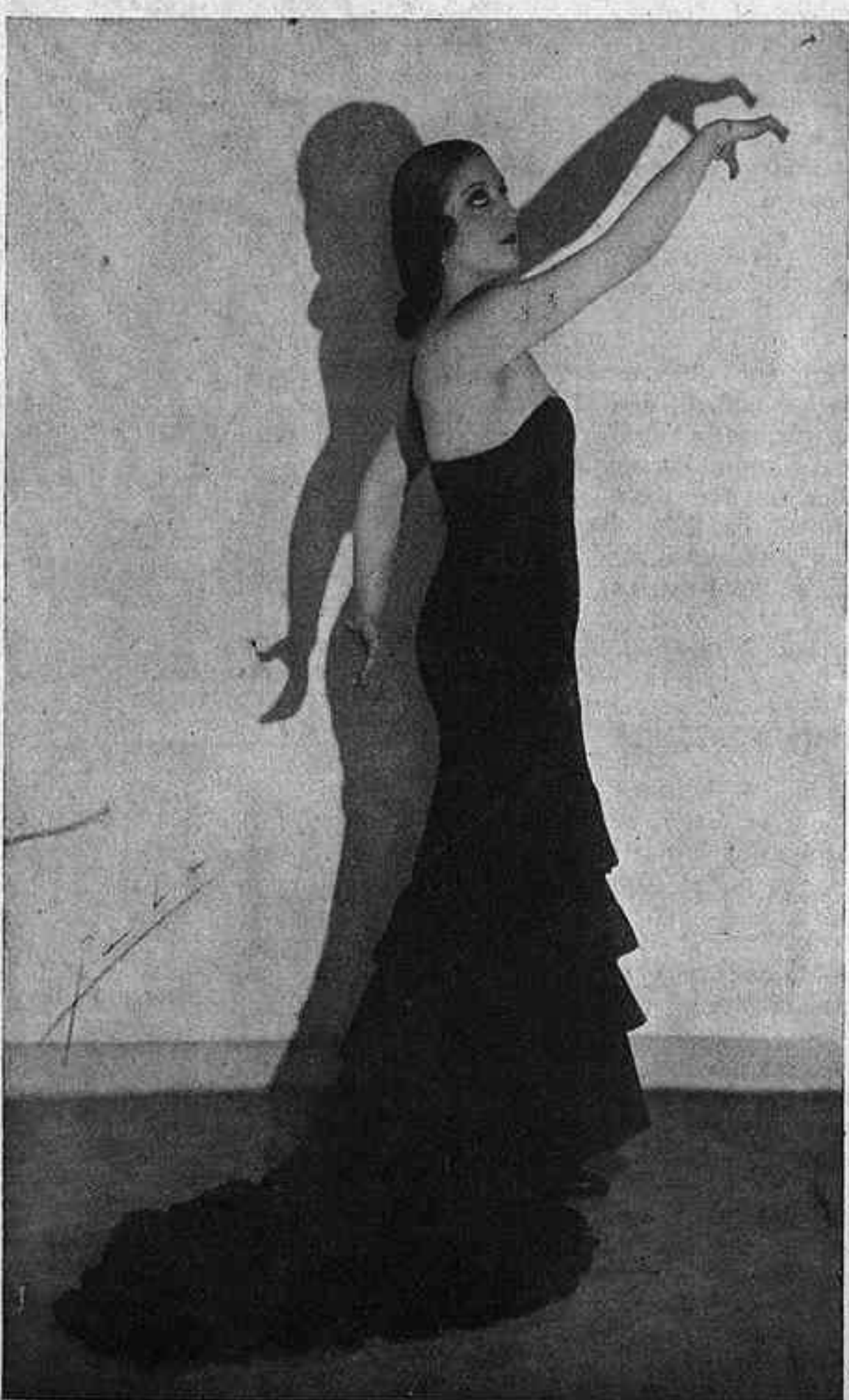
amb el rostre, d'una diversitat d'expressions extraordinària, i amb els ulls, un prodigi de vivacitat, i amb les parpelles i amb la boca, que també dansen amb idèntica convicció.

De més a més, Trini Borrull cada dia és més personal. Com la pedra preciosa que s'ha desposseït de la seva ganga, ella s'ha alliberat d'influències, i ara el seu art s'expressa amb accents originals, absolutament personals. Personals són els seus cops de cap categòrics, i els seus "desplantes", elèctrics, i els seus moviments curts i ràpids, i la riquesa i la variació del seu "zapateado" florit.

Com tota artista creadora, encara, Trini Borrull plega la dansa popular, balbuïda de l'instint primitiu, a un estil. Fusió harmònica i l'enguatge castís i la depuració sàvia. Trini Borrull, en efecte, és una artista inspirada. Si el públic, enardit, li fa repetir un ball, la reedició que us en donarà no s'assemblarà gens a la primera versió. Trini Borrull és una artista inspirada. Una flama interior dona als seus balls una vida extraordinària. Però aquesta inspiració, aquest tumult dels sentits, no descompon mai el dibuix de la línia, que no perd en cap moment la finor, l'elegància i la distinció.

Aquesta equilibrada combinació de flamenca i estil, de temperament i intel·ligència, d'intuïció i regla, el seu art lleuger, fràgil, aeri, espiritual, el seu somriure lluminós i les seves mirades assassines, la seva alegria comunicativa, ens fan pensar de vegades en la plorada Argentina. Si Trini Borrull estudia a fons l'art que estimava amb passió, si se sotmet a una ruda disciplina, potser amb el temps podrà arribar a ésser una digna successora de la dissortada Antònia Mercè.

Sebastià GASCH



UN NOU
ASTRE
BRILLA
EN
EL
FIRMAMENT
DE
LA DANSA
TRINI
BORRULL

COPS DE BEC

UN ELOGI SINCER

Francesc Pujols, abans d'esdevenir el filòsof de la Torre de les Hores, on viu retirat per consagrar-se de ple als seus estudis científics i religiosos, és sabut que feia la vida mundana cent per cent. Les penyes de l'Ateneu i de l'Artistic, el tenien constantment. A les tertúlies dels cafès era també assidu, especialment a la de la "Punyolada", que era la reunió habitual que durava fins a punta de dia. Una de les seves aficions era també la de visitar escenaris. Allí, home complert i cerimoniós, es complia en fer l'elogi de les actrius, no sols com a artistes sinó com a dones. Un dia al "camerino" d'una de les nostres actrius més famoses per la seva bellesa, li alabava la seva formosura esclatant i vistosa.

—No m'ho digui, Pujols — va dir l'artista —, perquè justament ara conec que estic grassíssima i vull fer un règim per recuperar la línia que he perdut...

—Abans d'aprimar-se... pensi en mi... — li va respondre en Pujols.

L'ESPECIALITZACIO

Ara fa dos anys Tristan Bernard féu una anada d'un mes a Nordamèrica. De retorn a París, anà a visitar Léon Blum, amb qui el lliga una vella amistat, quan el cap socialista francès estava gestionant la formació de govern i en un dia, per cert, excessivament carregat per a ell.

Els periodistes preguntaren facciosament a Tristan Bernard si Blum li havia ofert una cartera.

—Sí—contestà—: la de "mots creuats".

LA PARABOLA DEL BON SAMARITA

Del propi Tristan Bernard:

"Un lladregot espia un marxant en un revol de la carretera. Així que passa, li cau damunt, l'ataca i el despulla. Amb els diners que li pren se'n va a la població immediata, compra roba de dins i de fora i abillat magníficament, desfà el camí. En passar vora la cuneta on la seva víctima jeu i gemega, li diu amb dolcesa:

—Ja sóc el Samarità i vinc a auxiliavos..."

LA MALALTA RIALLERA

En un llibre de Memòries i Records el mateix Tristan Bernard dona com a verídica el següent fet, ocorregut a un poble de Normandia:

Tots els habitants d'una gran casa de camp s'havien intoxicat menjant creïxens que havien estat probablement regats amb aigua insalubre. El metge del poble els visità tots i els posà bons al cap d'uns quants dies. Només la cuinera seguia planyent-se d'uns dolors intensos i intermitents als costats.

El doctor fou pregat de tornar a visitar la pobra dona, a la qual sotmeté a un interrogatori metòdic.

—Patiu, ara?

—Ara no, doctor... Res no em fa mal.

—Es després dels menjars que us sentiu alguna molèstia?

—Tampoc, doctor. Tant durant el menjar com durant la digestió, em trobo d'allò més bé.

—Quan sou al llit, potser?

—Tampoc, tampoc... Dormo tota la nit d'un son.

—I llavors, quan és que sentiu els dolors als costats?

—...Quan ric massa.

RELACIONS FORMALS

En el mateix llibre de Memòries, l'autor de "Le danseur inconnu" parla del seu gran amic Alphonse Allais i en conta, entre altres, aquesta rauxa de bon humor:

Quan el fill gran de Tristan Bernard, Jean-Jacques, tenia sis anys, preguntà un dia al seu pare:

—¿Com es fa perquè el boc sigui el marit de la cabra?

I Alphonse Allais, que hi era, abans que el pare pogués respondre la pregunta complicada del fill, saltà:

—Tenint, de primer, relacions...

UN COLONIAL

Es sabut que Albert Sarraut, Ministre de l'Interior del govern Daladier, fou, durant molt temps, resident general a Indo-Xina. No evoca mai sense emoció, ni fins i tot, sense gratitud, el seu sojorn a aquella colònia francesa. No fa molt deia a un amic:

—¿Et recordes com era jo de magre abans d'anar allí baix? ¿I de terrós i desnarit? No em quedaven més que els ossos. I els músculs de buròcrata. Veges, doncs, el que l'acció ha fet de mi.

I alçant les espatlles:

—Es corrent de dir que la colònia debilita. Fa divuit anys que vaig tornar-ne. Es gràcies a la vida colonial que em trobo, des de fa dotze, com me trobo. Ara sóc menys vell que quan tenia trenta anys.

INDIFERENCIA

Albert Sarraut passa per apreciar, com a conixerador, els encisos femenins. Certs puritans, quan Gaston Doumergue, el fe-

brer del 34 formà Govern, volgueren re-treure aquesta competència a l'ex-resident general a Indo-Xina, Doumergue, amb bonhomia, tallà la malícia:

—Es molt possible — digué —; però Sarraut és honest... Més m'estimo un home que es diverteixi "així", que no pas omplint-se les butxaques.

...AMB MUSICA D'OFFENBACH

André Maurois ha estat elegit per ocupar a l'Acadèmia Francesa el lloc que deixà buit René Doumic. Cada una d'aquestes eleccions apassiona extraordinàriament el públic francès una mica cultivat. I de cada una en sorgeixen sucosos "potins" o anècdotes divertides.

La necessitat de furnir aquesta secció del nostre setmanari, en aquests temps que la font anecdòtica local raja a gotes i, per si això no fos prou, cal anar amb peus de plom per no xipollejar en la mica de xaragall per on s'escorre, ens obligarà manta vegada a recórrer a aquella abundosa deu.

Avui començarem a fer-ho, retrotraient-nos a l'any que Victorieu Sardou ingressà triomfalment a la immortalitat. Que devia ésser, poc més o menys, mig segle enrera.

La disertació d'entrada a l'Acadèmia constituí un èxit per a l'autor de "Fedora". I Offenbach, el cèlebre músic creador dels "Bufos Parisencs", autor d'"Orfeu en els inferns" i altres operetes tan esbojarrades com aquesta, apostà que musicaria el discurs de Sardou, enviant-li aquests mots: "Imprudent! ¿Em desafies a posar música a la teva admirable oració de l'Acadèmia Francesa? Ací en tens, per començar, unes notes. Cada dia en rebràs altre tant. Això ho farà més llarg. Pitjor per a tu."

I Sardou rebé puntualment, durant vuit dies, unes pàgines de solfa. De mica en mica, però, Offenbach espaià les trameses, fins a deixar-les córrer del tot.

I perdé la juguesca.

DESCOBERTA

Els dibuixos animats segueixen fent furor i els directores de les grans manufactures cinematogràfiques els cerquen amb tot el delit.

No fa gaire un dibuixant oferí a un magnat del cinema de presentar-li una sèrie nova, inspirada en les faules d'Isope.

Amb un gest desmenjat, el rei del celuloide amb imatges féu:

—Isope, dieu? Un altre jove a llançar?

¿Creieu que puc perdre el temps en provatures?

"ASTRACAN" A L'OASI

Camí de Girona, per prendre part en un acte militar relacionat amb la Diada del Llibre, Lluís Muntanyà, Xavier Benguerel, Gimeno-Navarro i algun altre, parlen de règims polítics i apressions a través de totes les èpoques. Un d'ells diu:

—S'ha acabat aquell temps de tirans i de cinturons.

Gimeno-Navarro salta com un coet:

—Entre aquell i l'actual, només hi ha una diferència de tres lletres... El d'ara és de "tirants" i de "cinturons".

Tant poc poemàtic com poc-a-solta.

L'ESPERIT FILOSÒFIC

Com tot bon matemàtic, l'escriptor francès Julien Benda cultivava el "calembourg".

Un dia comprovava, amb certa nerviositat, les correccions d'un article seu, les quals encara no eren del tot perfectes.

—No és, sense més ni més — exclamà — que d'això se'n diuen proves...

DEFINICIO

Parlant de Louis Barthou, que, ultra un erudit i un historiador, fou un bibliòfil dels més entesos, digué Jules Renard:

"Bibliòfil vol dir un d'aquests homes que saben que cal fullejar un bon llibre tombant els fulls pel cantell de dalt, i que té sempre a punt les dues mans per al cas que deixéssiu caure el llibre que us ha fet admirar."

CINC MAXIMES D'HENRI DE REGNIER

Trobo el pintor T..., que ve de dinar amb el seu confrare U..., i es frega les mans de satisfacció. —"He estat brutal!" —"Què li heu dit?" —"Li he parlat d'un altre pintor."

R... deia de H...: —"No sent mai el que li dius, perquè només escolta el que va a dir ell."

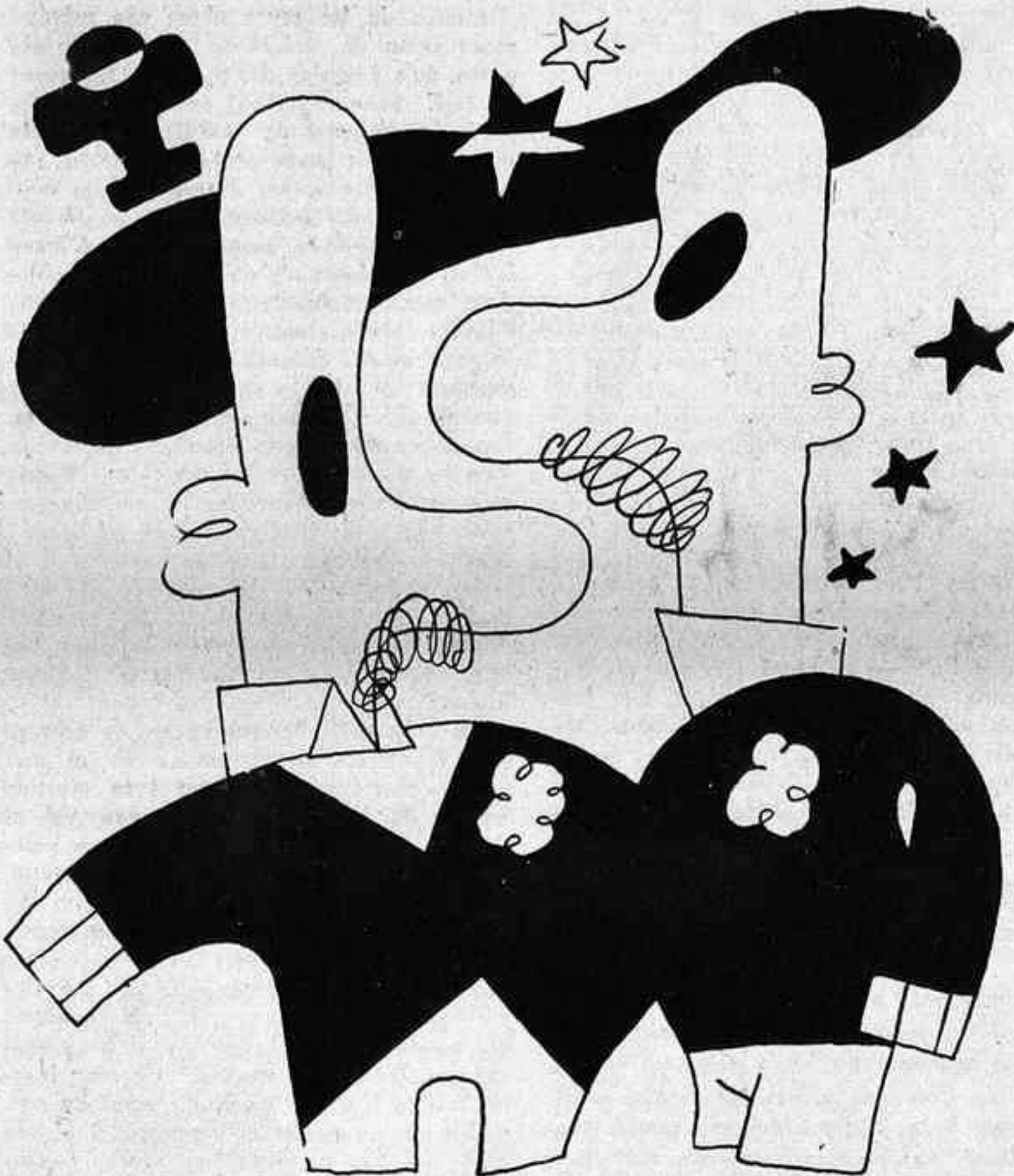
B..., a propòsit d'un dinar, em deia: —"Quina pensada de convidar gent tant poc segura com la meua dona i jo!"

Tanquen en una cambra ben closa deu amics íntims i expliqueu-los que hi ha un milió per al darrer sobrevivent. Ja em direu el què!

L... deia a P...: "Sou la Immaculada Decepció."



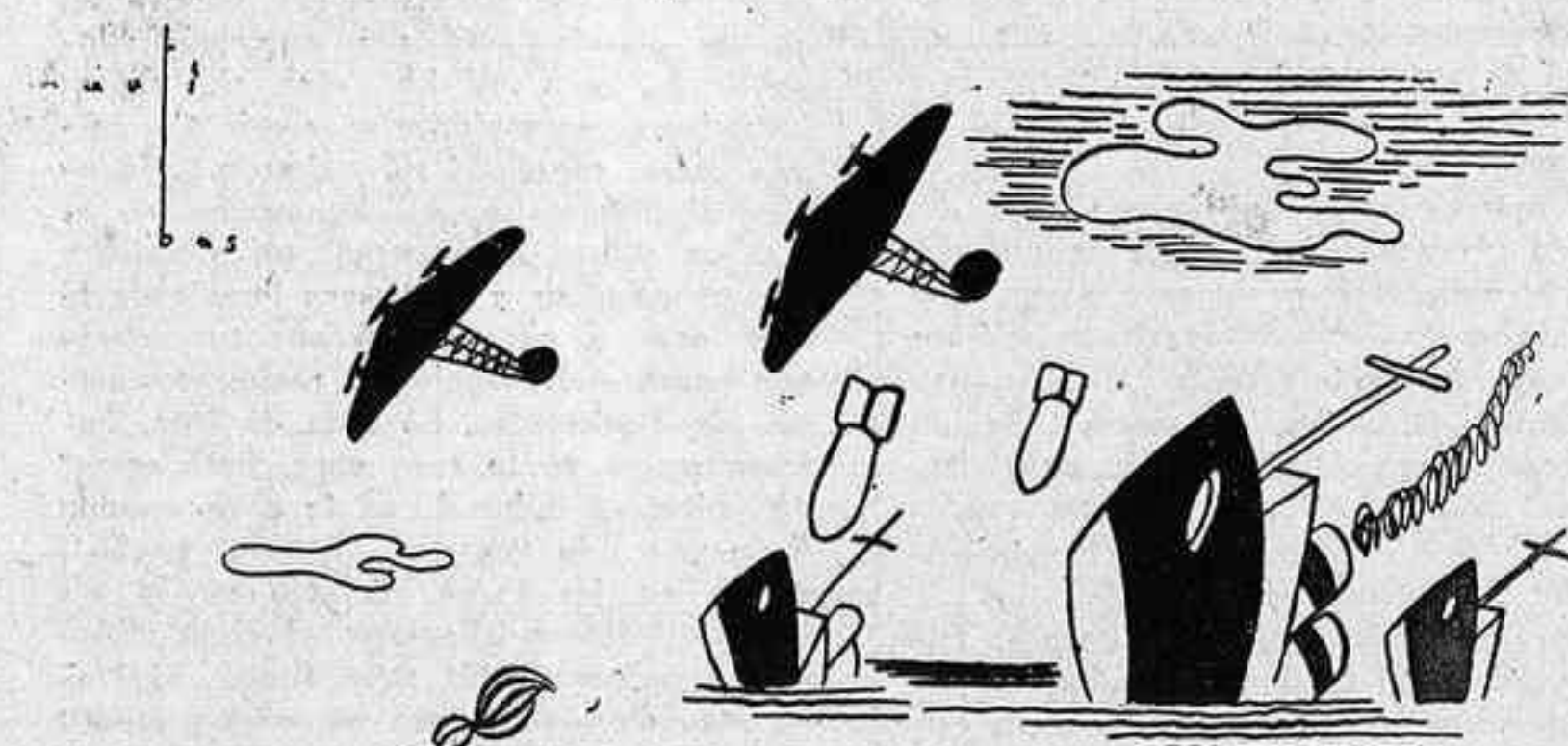
Si ens fan humanitzar la guerra no podem ésser feixistes



HUMANITZACIO, per GUASP

—I el Papa, què opina?

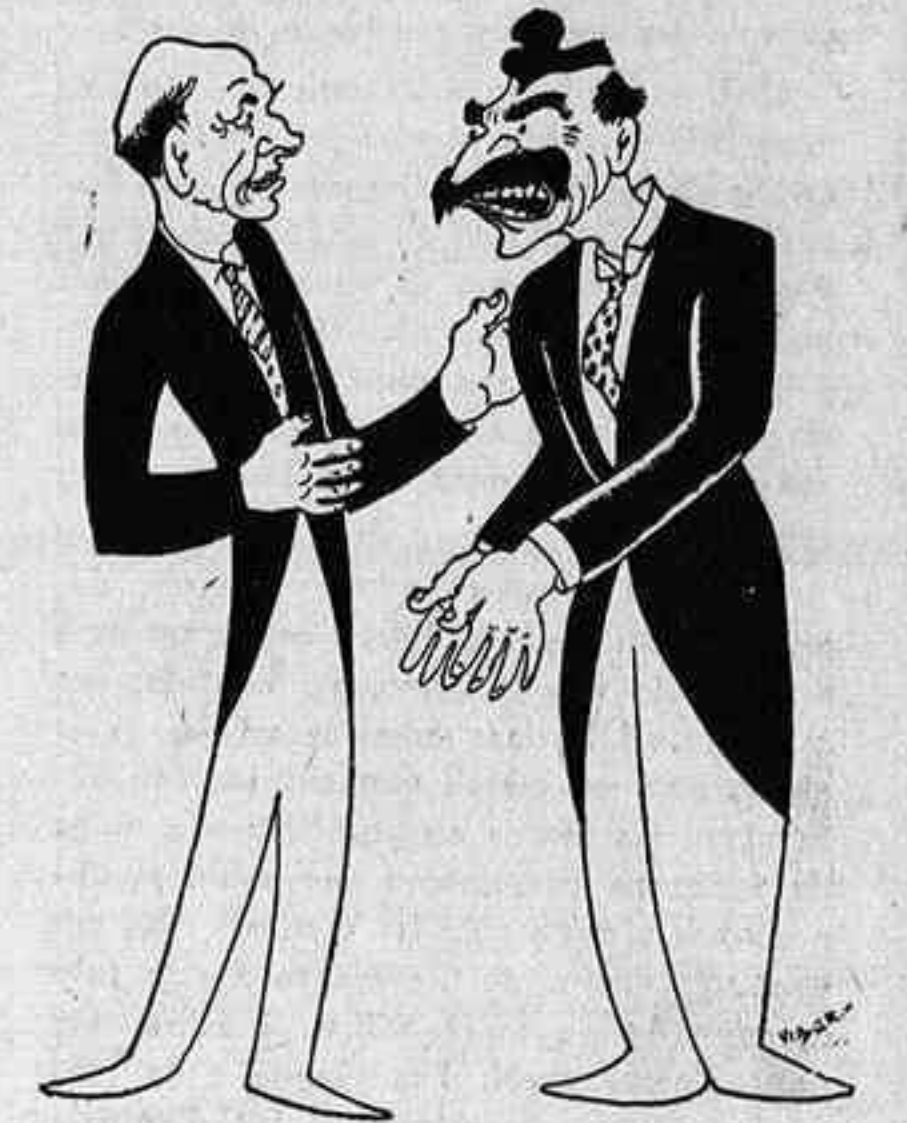
—El que opina el Papa no ho sap ni Déu.



—Franco, l'houràs de moderar una mica.



—Miri, aquest moneder només val 700 pessetes. —No el vull. Si el comprés ja no el necessitaria.



EUFORIA

—Això és un èxit. Jo fa tres hores que no ens han bombardejat cap vaixell.

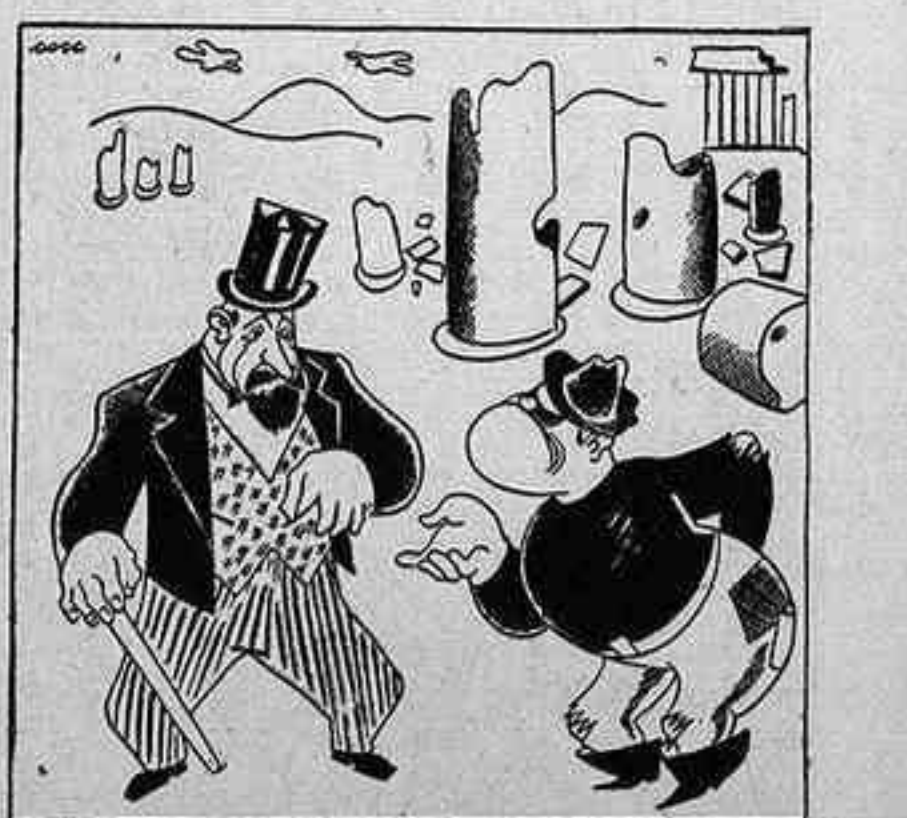


AL COMITE DE NO INTERVENCIO

—No us espanteu, home, no us espanteu. Segurament deu ésser una bomba simbòlica.



—Estem sobre flama, mister... —Contra això hi ha la meua tema.



—Què en faràs de l'olmo? —Comprat un ganivet per amenaçar-vos i veure si me'n doneu més.